

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ
КАФЕДРА СИСТЕМ ІНФОРМАЦІЙНОГО
ТА КІБЕРНЕТИЧНОГО ЗАХИСТУ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:

«Підвищення ефективності обробки конфіденційної інформації в умовах
несанкціонованого доступу до мережевих каналів передачі даних»

на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 125 Кібербезпека та захист інформації»
(код, найменування спеціальності)
освітньо-професійної програми Технічні системи інформаційного та кібернетичного захисту

*Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело*

_____ Максим МАКСИМЧУК

Виконав: здобувач вищої освіти групи СЗДМ 62
Максим МАКСИМЧУК

Керівник: ТУРОВСЬКИЙ Олександр
д.т.н., професор (ПРІЗВИЩЕ, Ім'я)

Рецензент: _____
(ПРІЗВИЩЕ, Ім'я)

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
КІБЕРБЕЗПЕКИ ТА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ**

Кафедра Технічних систем кіберзахисту
 Ступінь вищої освіти магістр
 Спеціальність Кібербезпека та захист інформації
 Освітньо-професійна програма Технічні системи інформаційного та кібернетичного захисту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ТСКБ

_____ Олександр Туровський

« ____ » _____ 2025 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

_____ Максимчуку Максиму Сергійовичу

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

1. Тема кваліфікаційної роботи:

«Підвищення ефективності обробки конфіденційної інформації в умовах несанкціонованого доступу до мережевих каналів передачі даних»

керівник кваліфікаційної роботи Олександр ТУРОВСЬКИЙ д.т.н., професор

затверджені наказом Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій від «30» жовтня 2025 р. № 467

2. Строк подання кваліфікаційної роботи

15.12.2025 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: об'єкт критичної інфраструктури, технічні канал витоку інформації, вимоги до захисту інформації з обмеженим доступом, персонал організаційно-штатних структур державних органів управління.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

4.1. Провести огляд процесу обробки конфіденційної інформації в локальних ком'ютерних мережах, каналів та способів несанкціонованого доступу до них;

4.2. Проаналізувати методи захисту інформації в локальній ком'ютерній мережі від несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації;

4.3. Розробити практичні рекомендації щодо застосування програмних застосунків для захисту конфіденційної інформації, що обробляються в локальній комп'ютерній мережі.

5. Перелік графічного матеріалу: Презентаційний матеріал на слайдах.

6. Дата видачі завдання 15.10.2025

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

/П	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
	Підбір науково-технічної літератури		
	Написання першого розділу роботи		
	Написання другого розділу роботи		
	Написання третього розділу роботи		
	Написання висновків по роботі		
	Підготовка демонстраційних матеріалів		
	Підготовка доповіді		

Здобувач вищої освіти _____
(підпис)

Максим МАКСИМЧУК _____
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Керівник роботи _____
(підпис)

Олександр ТУРОВСЬКИЙ _____
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Текстова частина кваліфікаційної роботи складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, загальний обсяг роботи складає 64 сторінок, має 11 рисунків, 6 таблиць. Список використаних джерел містить 33 найменування і займає 4 сторінки.

Метою кваліфікаційної роботи є підвищення рівня захищеності локальної комп'ютерної мережі від несанкціонованого доступу до персональних даних шляхом застосування програмного застосунку.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- провести огляд процесу обробки конфіденційної інформації в локальних комп'ютерних мережах, каналів та способів несанкціонованого доступу до них;
- проаналізувати методи захисту каналів в локальній комп'ютерній мережі від несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації;
- розробити практичні рекомендації щодо застосування програмних застосунків для захисту конфіденційної інформації, що обробляються в локальній комп'ютерній мережі.

Апробація:

Н.О. Струк, М.С. Максимчук, Ю.Л. Іванов, Структура, перелік та зміст конфіденційної інформації комерційної торговельної установи та канали її несанкціонованого доступу. *Всеукраїнської науково-практичної конференція: Актуальні проблеми безпеки інформаційно-комунікаційних систем*. м. Київ, 05 листопада 2025 року, Київ: РВЦ ДУІКТ. – 2025. С.36-37.
https://duikt.edu.ua/uploads/p_2779_72486260.pdf

Об'єктом дослідження є процес обробки конфіденційної інформації в локальній комп'ютерній мережі комерційного підприємства.

Предмет дослідження – захист конфіденційної інформації в локальній комп'ютерній мережі.

Ключові слова: ЛОКАЛЬНА КОМП'ЮТЕРНА МЕРЕЖА, НЕСАНКЦІОНОВАНИЙ ДОСТУП, ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ, ЗАГРОЗИ, УПРАВЛІННЯ ДОСТУПОМ, ІДЕНТИФІКАЦІЯ, АУТЕНТИФІКАЦІЯ.

ABSTRACT

The textual part of the qualification work consists of an introduction, four sections, general conclusions, a list of sources used, the total volume of work is 59 pages, has 21 figures, 6 tables. The list of sources used contains 39 names and occupies 4 pages.

The purpose of qualification is to increase the level of protection of the local computer network from unauthorized access to personal data by applying promptly.

To achieve this goal, it is necessary to solve the following tasks:

- to conduct an inspection of the process of processing personal data in local communication networks, channels and methods of unauthorized access to them;
- to analyze the methods of information protection in the local communication network from unauthorized access to personal data;
- to develop practical recommendations that the use of software applications to protect personal data that is sprouting in the local computer network.

The object of research is the process of processing personal data in the local computer network of the commercial enterprise of the Imy.

The subject of the study is the protection of personal data in the local computer network.

Approbation:

N.O. Struk, M.S. Maksymchuk, Yu.L. Ivanov, Structure, list and content of confidential information of a commercial trading institution and channels of its unauthorized access. All-Ukrainian scientific and practical conference: Current problems of information and communication systems security. Kyiv, November 5, 2025, Kyiv: RVC DUIKT. – 2025. P.36-37.
https://duikt.edu.ua/uploads/p_2779_72486260.pdf

Keywords: LOCAL COMMUNITY NETWORK, UNAUTHORIZED ACCESS, INFORMATION PROTECTION, THREATS, ACCESS CONTROL, IDIOLATION, AUTHENTICATION.

ЗМІСТ

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	...8
ВСТУП	...9
Розділ 1. ОГЛЯД ПРОЦЕСУ ОБРОБКИ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ЛОКАЛЬНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖАХ ТА СПОСОБІВ НЕСАНКЦІОНОВАНОГО ДОСТУПУ ДО НИХ	10
1.1 Персональні дані.....	10
1.2 Визначення локальної мережі.....	11
1.3 Проблема безпеки локальної мережі.....	12
1.3.1 Несанкціонований доступ (НС).....	12
1.3.2 Використання програмних засобів для НС.....	14
1.4 Висновик до першого розділу.....	17
Розділ 2. АНАЛІЗ МЕТОДІВ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ В ЛОКАЛЬНІЙ КОМП'ЮТЕРНІЙ МЕРЕЖІ ВІД НЕСАНКЦІОНОВАНОГО ДОСТУПУ	19
2.1 Способи захисту інформації.....	19
2.2 Заходи захисту інформації в ЛКМ.....	21
2.3 Основні сервіси безпеки.....	22
2.3.1 Ідентифікація та автентифікація.....	22
2.3.2 Протоколування та аудит.....	29
2.3.3 Криптографія.....	30
2.3.4 Система виявлення вторгнень.....	32
2.4 Висновки до другого розділу.....	36
Розділ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ НАПРЯМКІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАХИСТУ ЛОКАЛЬНОЇ КОМП'ЮТЕРНОЇ МЕРЕЖІ ПІДПРИЄСМТВА ВІД НЕСАНКЦІОНОВАНОГО ДОСТУПУ ДО ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ	38
3.1 Склад інформації, що підлягає захисту.....	38

3.2 Мережеве та програмне забезпечення підприємства.....	.37
3.3 Аналіз уразливості підприємства.....	.39
3.3.1 Можливі способи реалізації загроз НСД у ТОВ «TOR».....	.39
3.4 Рекомендації щодо програмно-апаратних засобів захисту інформації.....	.42
3.4.1 Встановлення міжмережевого екрану.....	42
3.4.2 Встановлення криптопровайдера в системі захисту даних.....	.45
3.4.3 Встановлення засобу виявлення вторгнень та антивірусу.....	.50
3.5 Аналіз ризиків після впровадження рекомендованого ПЗ.....	.52
3.6 Висновки по третього розділу.....	.60
ВИСНОВКИ.....	.61
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	.63
ДОДАТКИ	.67

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЛКМ	–	Локальна комп'ютерна мережа
БСМ	–	Бездротова сенсорна мережа
ПЗ	–	Програмне забезпечення
СЗІ	–	Система захисту інформації
ПК	–	Персональний комп'ютер
АС	–	Автоматизована система
СКЗІ	–	Система комплексного захисту інформації
НСД	–	Несанкціонований доступ

ВСТУП

Відколи люди навчилися писати, захист інформації від несанкціонованого доступу мав першорядне значення. Відтоді існує інформація, яка не повинна бути доступною для всіх. Ті, хто володіє такою інформацією, використовували різні методи для її захисту. Сьогодні, в епоху комп'ютеризації, контролю та управління різними об'єктами, для забезпечення інформаційної безпеки та навіть безпеки життя, комп'ютерні системи обробки інформації мають вирішальне значення. Для забезпечення належної та безпечної роботи цих систем необхідно підтримувати їхню безпеку та цілісність, тобто вживати так званих заходів "спеціального захисту".

Питання захисту в локальних комп'ютерних мережах (ЛКМ) завжди були в центрі уваги не лише фахівців, які розробляють та використовують ці системи, але й широкого кола користувачів.

Забезпечення інформаційної безпеки є актуальним завданням під час використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Метою кваліфікаційної роботи є підвищення рівня захищеності локальної комп'ютерної мережі від несанкціонованого доступу до персональних даних шляхом застосування програмного застосунку.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- провести огляд процесу обробки конфіденційної інформації в локальних комп'ютерних мережах, каналів та способів несанкціонованого доступу до них;
- проаналізувати методи захисту каналів в локальній комп'ютерній мережі від несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації;
- розробити практичні рекомендації щодо застосування програмних застосунків для захисту конфіденційної інформації, що обробляються в локальній комп'ютерній мережі.

Об'єктом дослідження є процес обробки конфіденційної інформації в локальній комп'ютерній мережі комерційного підприємства.

Предмет дослідження – захист конфіденційної інформації в локальній комп'ютерній мережі.

Розділ 1

ОГЛЯД ПРОЦЕСУ ОБРОБКИ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ЛОКАЛЬНИХ КОМ'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖАХ ТА СПОСОБІВ НЕСАНКЦІОНОВАНОГО ДОСТУПУ ДО НИХ

1.1 Персональні дані

Термін «персональні дані» є відправною точкою для застосування Загального регламенту про захист даних (GDPR). GDPR застосовується лише тоді, коли обробка даних стосується персональних даних. Термін визначено у Розділі 4, пункті 1 GDPR. Персональні дані означають будь-яку інформацію, що стосується ідентифікованої або ідентифікованої фізичної особи.[1]

Суб'єкт даних вважається ідентифікованим, якщо його можна ідентифікувати прямо чи опосередковано, зокрема за допомогою ідентифікатора, такого як ім'я, номер посвідчення особи, дані про місцезнаходження, онлайн-ідентифікатор, або за одним із конкретних факторів, що стосуються фізичної, фізіологічної, генетичної, психічної, ділової, культурної чи соціальної ідентичності цієї фізичної особи.[2] На практиці це також включає всі дані, які будь-яким чином стосуються фізичної особи або можуть бути пов'язані з нею. Наприклад, номери телефонів, номери кредитних карток або персональні ідентифікаційні номери, дані про особу, номерні знаки транспортних засобів, фізичні характеристики, номери клієнтів або адреси – все це є персональними даними.

Оскільки визначення включає «будь-яку інформацію», термін «персональні дані» слід тлумачити якомога ширше. Судова практика Європейського Суду також підтримує цю точку зору, постановляючи, що деяка менш точна інформація, така як записи про робочий час (включаючи час поїздки працівників на роботу, періоди відпочинку або неробочий час), також вважається персональними даними [2].

Крім того, якщо особу кандидата можна теоретично ідентифікувати, то письмові відповіді кандидата під час іспиту та будь-які коментарі екзаменатора щодо цих відповідей також вважаються «персональними даними». Те саме стосується IP-адрес.

Якщо контролер даних має законне право вимагати від постачальника послуг надання додаткової інформації, яка може ідентифікувати користувача за його IP-адресою, то ця інформація також вважається персональними даними. Крім того, слід зазначити, що персональні дані не обов'язково мають бути об'єктивними. Суб'єктивна інформація, така як думки, судження чи оцінки, також може бути персональними даними. Наприклад, оцінки кредитоспроможності особи або оцінка роботи роботодавця [2].

Нарешті, закон передбачає, що інформація в особових справах повинна стосуватися фізичної особи. Іншими словами, захист даних не поширюється на інформацію юридичних осіб (таких як компанії, фонди та установи). Для фізичних осіб захист даних починається і закінчується їхньою правоздатністю. Як правило, особа набуває правоздатності при народженні та втрачає її після смерті. Тому дані повинні бути пов'язані з ідентифікованою або ідентифікованою живою фізичною особою, щоб вважатися персональними даними[3].

Окрім загальних персональних даних, слід в першу чергу розглянути спеціальні категорії персональних даних (також відомі як конфіденційні персональні дані), оскільки вони дуже важливі, оскільки підлягають вищому рівню захисту. Ці дані включають генетичні, біометричні та медичні дані, а також персональні дані, що розкривають расове чи етнічне походження, політичні погляди, релігійні чи ідеологічні переконання або членство в профспілках[3].

1.2 Визначення локальної мережі

Інститут інженерів з електротехніки та електроніки (IEEE) визначає локальну мережу (LAN) як «систему передачі даних, яка дозволяє кільком незалежним пристроям безпосередньо взаємодіяти один з одним через фізичний канал зв'язку з помірною швидкістю в межах відповідної географічної області».[4] Локальні мережі зазвичай з'єднують сервери, робочі станції, принтери та пристрої масової пам'яті через спільну мережеву операційну систему, що дозволяє користувачам спільно використовувати ресурси та функції, що надаються локальною мережею.[4]

1.3 Проблема безпеки локальної мережі

1.3.1 Несанкціонований доступ (НС)

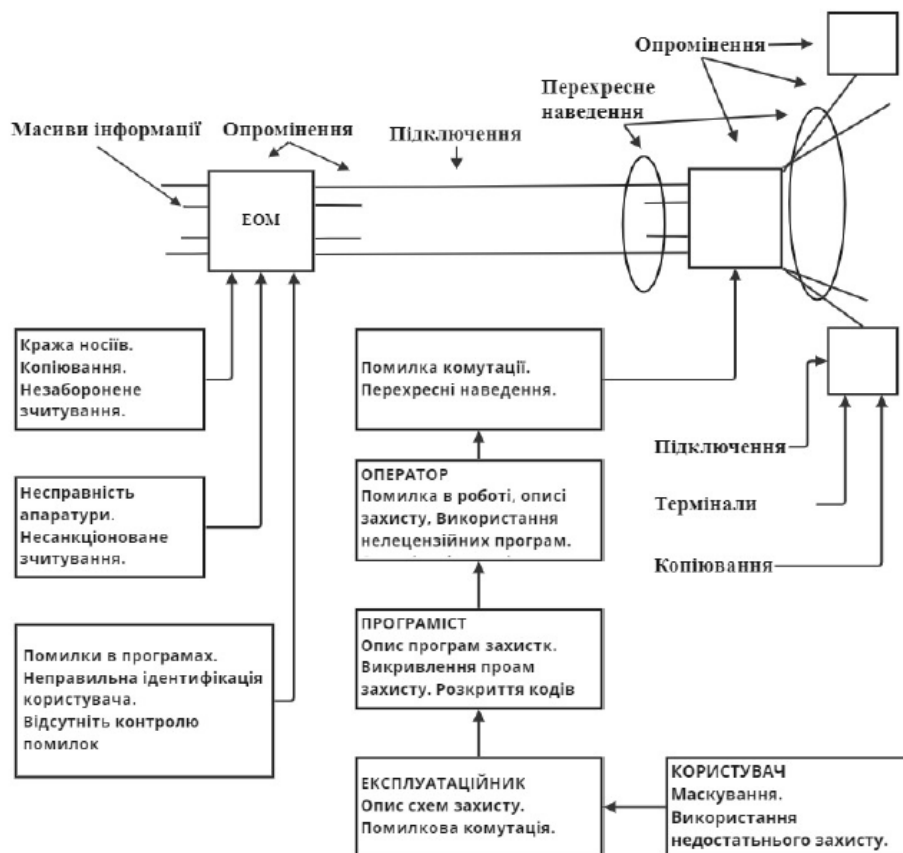

Рис.1.1 Шляхи несанкціонованого отримання інформації

Архітектура та експлуатаційні характеристики LCM дозволяють зловмисникам знаходити або спеціально створювати вразливості для отримання прихованого доступу до інформації. Враховуючи різноманітні відомі злочинні дії, це говорить про те, що таких вразливостей може існувати більше [4]. Методи несанкціонованого доступу до інформації (Рисунок 1.1)

Несанкціонований доступ до інформації в LCM включає:

- Прямий доступ – (вимагає фізичного контакту з компонентами LCM).
- Непрямий доступ – (не вимагає фізичного контакту з компонентами LCM).

Несанкціонований доступ до інформації (канали витоку інформації) включає: [3,5,6]

- Запис акустичних каналів за допомогою пристроїв;
- Перехоплення електромагнітного випромінювання;
- Дистанційна фото- та відеозйомка;
- Втрата носіїв інформації та крадіжка виробничих відходів;
- Зчитування даних інших користувачів;
- Копіювання та зчитування носіїв інформації;
- Несанкціоноване проникнення в термінал керування;
- Вхід у систему як зареєстрований користувач. – Отримання захищених даних через серію авторизованих запитів;
- Використання вразливостей у мовах програмування та операційних системах;
- Навмисне вбудовування спеціальних блоків коду типу «троянський кінь» у бібліотеки програм;
- Зловмисне відключення механізмів захисту.

Канали витоку інформації складаються з джерела інформації, фізичного носія або середовища поширення сигналу, що містить інформацію, та методів вилучення інформації з сигналу або носія [4,6] (рис. 1.2).

Рис. 1.2 Основні канали витоку інформації під час її обробки на ПК

1.3.2 Використання програмних засобів для НС

Клас шкідливих ПЗ (далі – віруси) складають розроблені комп'ютерні віруси, троянські коні (закладки) та засоби проникнення у віддалені системи через локальні та глобальні мережі [5], (Рис. 1.3).

Рис. 1.3 Типи руйнівних програмних засобів

Залежно від джерела зараження, файлові віруси можна класифікувати на файлові віруси, завантажувальні віруси, гібридні (віруси завантаження файлів), пакетні віруси та мережеві віруси. Файлові віруси зазвичай заражають файли з розширеннями .com та .exe. Однак деякі варіанти можуть також заражати інші типи файлів (наприклад, .dll, .sys, .ovl, .prg, .bat, .mnu), але зазвичай втрачають здатність до самовідтворення [5]. Залежно від джерела зараження, файлові віруси також можна класифікувати на резидентні віруси та нерезидентні віруси. Останні стають активними лише під час запуску зараженого файлу та залишаються активними протягом обмеженого часу [5]. Резидентні віруси встановлюють свою копію в пам'ять, перехоплюючи доступ операційної системи до різних об'єктів та заражаючи їх. Деякі віруси можуть перехоплювати кілька різних функцій переривання, тому файли можуть бути заражені під час перейменування, копіювання, видалення, зміни атрибутів, перегляду каталогів, виконання, відкриття файлів та інших операцій. Резидентні віруси залишаються активними до вимкнення комп'ютера. Макровіруси – це відносно новий тип вірусів, які використовують функціональність макромови, вбудовану в програмне забезпечення, таке як текстові редактори та електронні таблиці. Макровіруси наразі широко поширені в Microsoft Word та Excel. Вони перехоплюють певні функції файлів, коли заражений документ відкривається або закривається, згодом заражаючи інші файли, до яких програма отримує доступ. У певному сенсі ці віруси можна назвати резидентними вірусами, оскільки вони працюють лише в межах свого середовища виконання (тобто відповідної програми) [5].

Ще однією категорією файлових вірусів є сімейство вірусів DIR, які не впроваджуються у файли, а натомість реструктуризують файлову систему таким чином, що керування передається вірусу щоразу, коли відкривається будь-який файл.

Завантажувальні віруси відрізняються від резидентних вірусів тим, що вони поширюються між системами через завантажувальний сектор. Комп'ютер заражається, коли намагається завантажитися із зараженого диска або під час читання вмісту дискети [5].

Комбіновані віруси можуть поширюватися як через завантажувальний сектор, так і через файли.

Пакетні віруси – це відносно прості та старіші типи вірусів, написані з використанням мови керування завданнями операційної системи.

Мережеві віруси («черв'яки») поширюються комп'ютерними мережами, зменшуючи пропускну здатність мережі, уповільнюючи роботу серверів тощо. Вони є одними з найшвидше поширюваних вірусів. Найвідомішим з них є так званий «черв'як Морріса». Найновіші «черв'яки» вбудовані в різні стиснуті файли (arj, zip тощо) і займають місце на диску[5]. За ступенем пошкодження віруси можна класифікувати на такі категорії:

- Відносно безпечні та нешкідливі — їхній вплив обмежується зайняттям доступної пам'яті та впливом на графіку чи звукові ефекти. Варто зазначити, що використання пам'яті в деяких випадках може призвести до збоїв системи, і ці ефекти можуть відволікати користувачів, що призводить до помилок користувача;
- Небезпечний тип – віруси, які можуть спричинити збій системи;
- Дуже небезпечний тип – віруси, поведінка яких може призвести до втрати програм, пошкодження даних або стирання інформації системної області.

Через велику різноманітність вірусів їх важко класифікувати на основі алгоритмічних характеристик. Ми можемо розрізнити найпростіші «звичайні» віруси, які написані в одному блоці коду та можуть бути ідентифіковані з тексту програми-носія; та «фрагментовані» віруси, які розділені на, здавалося б, не пов'язані частини, але містять інструкції щодо того, як комп'ютер збирає їх у ціле та реплікує вірус [5].

З точки зору методів маскування, віруси можна розділити на стелс-віруси (приховані віруси) та поліморфні віруси. Перші перехоплюють функції операційної системи, відповідальні за обробку файлів, та підробляють результати запитів. Ці віруси використовують різні механізми «прихованого» доступу, але можна узагальнити кілька спільних принципів [3,5]:

- Щоб приховати збільшення довжини заражених файлів, вірус надсилає менше значення довжини файлу програмі перегляду каталогів;
- Щоб запобігти виявленню коду вірусу користувачами під час перегляду файлів, вірус шифрує файл під час його відкриття та повторно заражає його під час закриття;
- Щоб приховати свою присутність у пам'яті комп'ютера, вірус стежить за активністю монітора резидентної пам'яті; якщо робиться спроба переглянути код вірусу, система аварійно завершує роботу.

Віруси, які використовують кілька методів для шифрування власних файлів, називаються поліморфними вірусами. Алгоритм шифрування змінюється випадковим чином під час зараження інших файлів. У цьому випадку важко ідентифікувати характерні послідовності байтів коду вірусу [5].

Несанкціоновані зміни даних та програмного забезпечення можуть відбуватися через такі типи вразливостей [3,5]:

- Користувачам з правами лише на читання надаються права на запис;
- До програмного забезпечення вносяться непомічені зміни, включаючи додавання коду, що використовується для створення троянських програм;
- Конфіденційні дані не мають контрольних сум шифрування;
- Відсутність методів захисту від вірусів та їх виявлення.

1.4 Висновок по першому розділу

1. Досліджено концепції локальних мереж та персональних даних.
2. Досліджено канали витоку інформації та технічні засоби, які можуть призвести до несанкціонованого доступу до локальної мережі підприємства.
3. Уточнен цілі впровадження системи інформаційної безпеки:
 - Збереження конфіденційності даних під час зберігання, обробки або передачі даних у локальній мережі;
 - Збереження цілісності даних під час зберігання, обробки або передачі даних у локальній мережі;
 - Збереження доступності даних, що зберігаються в локальній мережі, а також можливості своєчасної обробки та передачі даних.

Розділ 2.

АНАЛІЗ МЕТОДІВ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ В ЛОКАЛЬНІЙ КОМП'ЮТЕРНІЙ МЕРЕЖІ ВІД НЕСАНКЦІОНОВАНОГО ДОСТУПУ

2.1 Способи захисту інформації

Система захисту інформації (СЗІ) – це комплекс організаційних та інженерних заходів, програмного та апаратного забезпечення, призначених для забезпечення інформаційної безпеки в інформаційних системах. СЗІ включає заходи та засоби для реалізації методів і механізмів захисту інформації від несанкціонованих операцій та доступу, що може бути досягнуто шляхом підключення до пристроїв та ліній зв'язку, видавання себе за зареєстрованих користувачів, обходу заходів захисту для використання інформації або нав'язування неправдивої інформації, використання вбудованих пристроїв або програм, або використання комп'ютерних вірусів. [6]

Рис. 2.1 Способи та засоби захисту інформації в ЛВС Способи

Методи захисту інформації в LCM включають усі наступні елементи (Рисунок 2.1):

1. Бар'єри — фізичні бар'єри, що захищають носії інформації від вторгнення [6].

2. Контроль доступу — система захисту інформації, яка використовує всі ресурси підприємства [6].

Вона включає такі захисні функції:

- ідентифікація інформації та персоналу за допомогою паролів, карток, біометрії, програмних інструментів тощо;
- перевірка журналів системи реєстрації персоналу для розуміння робочих призначень, дозволів та прав доступу до інформації;
- створення та організація роботи в рамках нормативної бази;
- система є відмовостійкою під час несанкціонованих спроб (затримки роботи, відмови, зупинки, тривоги).

3. Маскування — використання шифрувальних перетворень для захисту даних у LCM. Шифрування є найважливішим методом захисту, коли інформація передається по незашифрованих лініях зв'язку [6].

4. Регламент — документування правил, що визначають обов'язки персоналу та процедури обробки конфіденційної інформації [6].

5. Обов'язковість — Користувачі та персонал інформаційної системи зобов'язані дотримуватися правил обробки та використання захищеної інформації, інакше їм загрожує матеріальна, адміністративна або кримінальна відповідальність [6]. Заходи захисту інформації різноманітні та можуть бути класифіковані на технічні, програмні, організаційні, законодавчі та етичні заходи [7].

1. Організаційні заходи захисту стосуються організаційно-правових заходів, що регулюють створення та функціонування інформаційних систем.

- Організаційні заходи охоплюють усі структурні елементи всіх етапів інформаційної системи: будівництво об'єкта, проектування системи, встановлення та введення в експлуатацію обладнання, тестування та перевірку, а також експлуатацію.

- Законодавчі заходи захисту включають закони та нормативні акти, розроблені державою для регулювання використання та обробки інформації з обмеженим доступом та для визначення заходів відповідальності за порушення цих правил.

- Етичні правила включають правила, які традиційно сформувалися в певній країні чи суспільстві або розвинулися з популяризацією комп'ютерних засобів. Ці правила здебільшого є обов'язковими, слугуючи законодавчими заходами, але порушення цих правил зазвичай призводить до втрати авторитету та престижу для окремих осіб або груп [7].

2.2 Заходи захисту інформації в ЛКМ

Захист інформації на персональних комп'ютерах стосується методів та засобів, що використовуються організаціями для зменшення ймовірності витоку інформації та можливості її спотворення під час зберігання та обробки на персональних комп'ютерах [8].

1. Організаційні заходи захисту – це загальні заходи, спрямовані на запобігання доступу неавторизованого персоналу до важливої інформації, незалежно від конкретних обставин методів обробки інформації та каналів витоку [8]. Організаційні заходи захисту включають:

- Обмеження доступу до місць, де обробляється конфіденційна інформація.

- Дозвіл лише перевіреному персоналу виконувати завдання на персональних комп'ютерах, що використовуються для обробки конфіденційної інформації, та встановлення процедур виконання операцій на персональних комп'ютерах. Зберігання носіїв інформації в щільно закритих, міцних шафах [8].

- Призначення одного або кількох персональних комп'ютерів для обробки важливої інформації та забезпечення того, щоб подальша робота могла виконуватися лише на цих персональних комп'ютерах.

- Встановлення моніторів, клавіатур та принтерів таким чином, щоб неавторизований персонал не міг переглядати вміст інформації, що обробляється.

- Постійний моніторинг роботи принтерів та інших пристроїв, які виводять важливу інформацію на матеріальні носії.

- Знищення барвників або інших матеріалів, що містять фрагменти важливої інформації. Безпосереднє обговорення конкретного змісту конфіденційної інформації з персоналом, який бере участь в обробці конфіденційної інформації, заборонено.

2. Організаційно-технічні запобіжні заходи – заходи, пов’язані з конкретними обставинами каналу витоку та методами обробки інформації, але не потребують використання нестандартних технологій та/або обладнання [9]. Організаційно-технічні запобіжні заходи включають:

- Обмеження доступу до корпусу комп’ютера шляхом встановлення механічних блокувальних пристроїв.

- Знищення всієї інформації на жорсткому диску комп’ютера, переданого на ремонт, за допомогою засобу низькорівневого форматування.

- Живлення комп’ютера від незалежного джерела живлення або загальної (міської) електромережі за допомогою регулятора напруги (мережевого фільтра).

- Відображення інформації за допомогою РК- або плазмового дисплея та друк за допомогою струменевого або лазерного принтера.

Монітор, хост, клавіатура та принтер повинні розміщуватися на відстані не менше 2,5–3,0 метрів від освітлювального обладнання, кондиціонерів, комунікаційного обладнання (телефону), металевих труб, телевізійного та радіоапаратури, а також інших комп’ютерів, що не використовуються для обробки конфіденційної інформації [10].

2.3 . Основні сервіси безпеки

2.3.1 Ідентифікація та автентифікація

Першим кроком у захисті ресурсів локальної мережі є перевірка особи користувача. Процес перевірки особи користувача називається автентифікацією. [11] Автентифікація є основою ефективності інших засобів контролю в локальній мережі. Наприклад, механізми реєстрації надають інформацію про використання на основі ідентифікаторів користувачів. Механізми контролю доступу дозволяють доступ до ресурсів локальної мережі на основі ідентифікаторів користувачів. Обидва засоби контролю ефективні лише тоді, коли запитувач послуги локальної мережі є легітимним користувачем, якому призначено цей конкретний ідентифікатор користувача. [12] Автентифікація вимагає від локальної мережі певної ідентифікації користувача. Зазвичай це базується на призначеному ідентифікаторі користувача. Однак без автентифікації локальна мережа не може довіряти справжній особистості користувача. Автентифікація досягається шляхом надання користувачам інформації, якою володіють лише вони (наприклад, токени), інформації, яку знають лише вони (наприклад, паролі), або інформації, яка робить користувача унікальним (наприклад, відбитки пальців). Чим більше цієї інформації потрібно надати користувачеві, тим менший ризик того, що хтось видасть себе за легітимного користувача. [12]

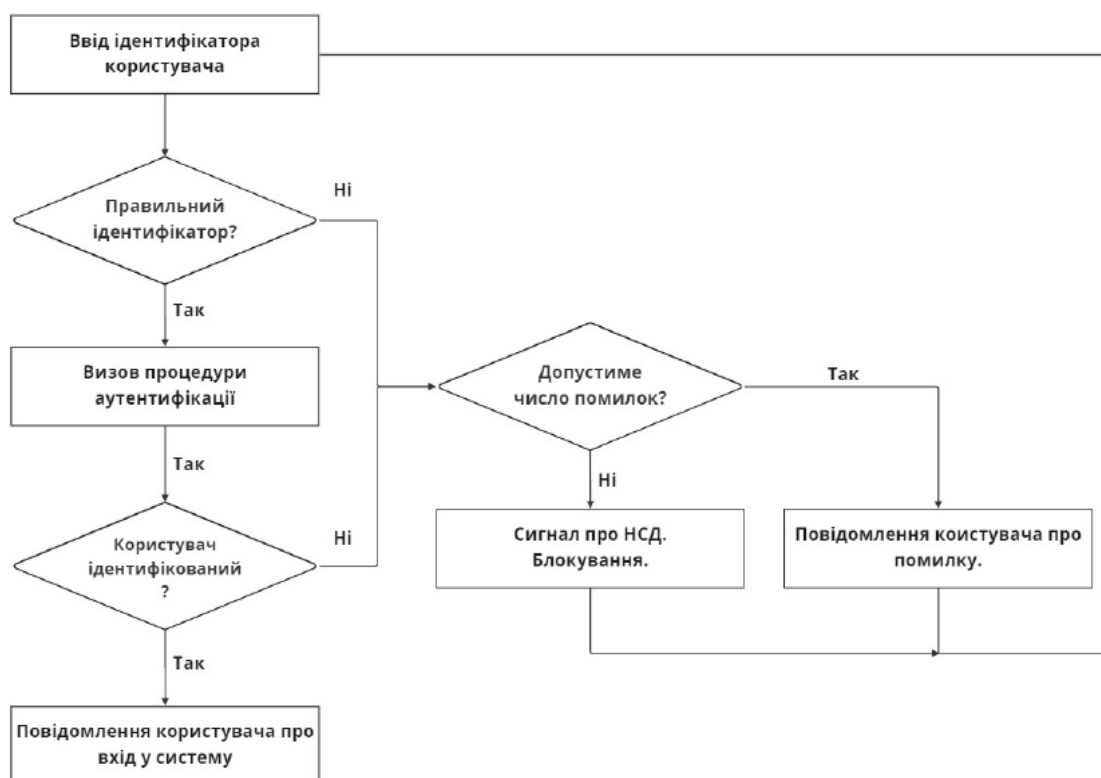

Рис 2.2 Класична процедура ідентифікації та аутентифікації

На рисунку 2.2 показано загальний процес ідентифікації та верифікації, коли користувач отримує доступ до АС. Якщо особа користувача підтверджена під час процесу автентифікації, система безпеки повинна визначити його дозволи (набір дозволів). Це важливо для подальшого контролю та обмеження доступу до ресурсів [13].

Коли користувач (або інша особа) стверджує, що є фізичною особою, це називається ідентифікацією. Ідентифікація може здійснюватися за допомогою імені користувача, ідентифікатора процесу, смарт-картки або будь-якої іншої інформації, яка може однозначно ідентифікувати користувача чи особу. Системи безпеки використовують цей метод ідентифікації, щоб визначити, чи має хтось право доступу до об'єкта [13].

Ідентифікація означає знання того, хто є хтось, навіть якщо він відмовляється співпрацювати.

Системи відеоспостереження, відбитки пальців та зразки ДНК – це деякі з ресурсів, які можна використовувати для ідентифікації осіб. З іншого боку,

цифровий світ використовує відбитки пальців пристроїв або інші біометричні дані для досягнення тієї ж мети. Особи також можна ідентифікувати в Інтернеті за стилем письма, натисканнями клавіш або тим, як вони грають у комп'ютерні ігри [14].

Акт визначення особи людини зазвичай називається ідентифікацією.

Чому важлива ідентифікація користувача?

Персональна ідентифікація – це процес пов'язування конкретної особи з певною ідентичністю. Вона важлива, оскільки відповідає на певні питання про людей, такі як «Чи є ця особа тією особою, за яку вона себе видає?», «Чи була ця особа тут раніше?» або «Чи слід дозволити цій особі доступ до нашої системи?»

Ідентифікація корисна для організацій, оскільки вона:

- Може бути легко інтегрована в різні системи
- Є недорогою
- Може ефективно стримувати самозванців

Види ідентифікації

Для ідентифікації особи можна використовувати документи, що посвідчують особу (посвідчення особи, національне посвідчення особи, картку громадянина) або паспорт (якщо паспорт має формат невеликої стандартної кредитної картки). Деякі країни також видають офіційні документи, що посвідчують особу, такі як національні посвідчення особи, які можуть бути обов'язковими або необов'язковими; тоді як інші країни можуть покладатися на регіональні документи, що посвідчують особу, або неофіційні документи для підтвердження особи. [14] Деякі інші прийнятні методи ідентифікації включають:

Інформацію, відому особі: паролі, PIN-коди, дівоче прізвище матері або коди замків дверей. Використання інформації, відомої особі, для автентифікації може бути найпростішим варіантом, але також найменш безпечним.

Речі, що належать особі: ключі, картки, картки доступу або бейджі тощо. Цей метод зазвичай використовується для отримання доступу до таких місць, як банки та офіси, але його також можна використовувати для входу в конфіденційні місця або перевірки облікових даних системи. Це простий варіант, але ці предмети легко вкрасти.

Щодо фізичних осіб: Біометричні дані фізичної особи повністю належать цій особі та не можуть бути втрачені чи викрадені. Використання біометричних даних для ідентифікації є найточнішим та найбезпечнішим варіантом.

Автентифікація – це процес перевірки особи, який відбувається, коли суб'єкт надає відповідні облікові дані. Наприклад, коли користувач вводить правильне ім'я користувача та пароль, пароль підтверджує, що користувач є власником цього імені користувача. Коротше кажучи, автентифікація використовується для перевірки дійсності заявленої особи [15].

У системах, захищених іменем користувача та паролем, користувачі повинні надати дійсні облікові дані для доступу до системи. Це не лише допомагає захистити систему від атак невідомих третіх осіб, але й допомагає захистити конфіденційність користувачів, оскільки порушення конфіденційності користувачів можуть призвести до юридичних проблем [15].

Виходячи з кількості елементів ідентифікації або автентифікації, наданих користувачем, процес автентифікації можна розділити на такі рівні:

- Однофакторна автентифікація
- Двофакторна автентифікація
- Багатофакторна автентифікація

Автентифікація допомагає організаціям захищати безпеку своєї мережі, дозволяючи лише автентифікованим користувачам (або процесам) доступ до захищених ресурсів, таких як комп'ютерні системи, мережі, бази даних, веб-сайти та інші веб-додатки або сервіси [15]. Автентифікація користувачів пропонує кілька переваг:

Запобігання крадіжкам: Основною метою систем контролю доступу є обмеження доступу для захисту персональних даних користувачів від крадіжки або несанкціонованого втручання. Багато веб-сайтів, які вимагають особистої інформації для надання послуг, особливо ті, які вимагають від користувачів надання інформації про кредитні картки або номери соціального страхування, зобов'язані згідно із законом або нормативними актами мати механізми контролю доступу.[15]

Рівень безпеки: Сучасні системи контролю постійно розвиваються разом із технологічним прогресом. Користувачі, які хочуть захистити свою інформаційну безпеку, мають більше можливостей, ніж просто чотиризначні PIN-коди та паролі. Наприклад, біометричні сканувальні замки тепер можна встановлювати біля входів до будинків та офісів.[16] Методи автентифікації

Кіберзлочинці постійно вдосконалюють свої методи атаки на системи. Як наслідок, команди безпеки стикаються з численними та постійно мінливими проблемами автентифікації. Як наслідок, підприємства починають впроваджувати більш складні рішення безпеки, що включають автентифікацію.[16]

Деякі з найпоширеніших методів автентифікації, що використовуються для захисту сучасних систем, включають:

Автентифікація за паролем: Найпоширенішим методом автентифікації є ім'я користувача та пароль. Комбінації літер, цифр та спеціальних символів можуть створювати надійні паролі, але їх все одно можна зламати або вкрати.

Двофакторна автентифікація (2FA): 2FA вимагає від користувачів автентифікації двома або більше різними способами. Коды підтвердження, тести кодів підтвердження або інші додаткові фактори, що генеруються смартфоном користувача, можуть забезпечити додатковий захист на додаток до імен користувачів та паролів. Однак, викраденого телефону або ноутбука може бути достатньо для обходу таких заходів безпеки. Біометрична багатфакторна автентифікація (MFA): Біометрична автентифікація спирається на унікальні біометричні характеристики людини та наразі є найбезпечнішим

методом перевірки особи. За допомогою технології біометричної MFA авторизовані характеристики, що зберігаються в базі даних, можна швидко порівняти з біометричними характеристиками. При встановленні в системах контролю доступу біометрична автентифікація може бути використана для контролю дозволів на фізичний доступ. [16]

Фізичні методи	Поведінкові методи
• Зняття відбитків пальців • Сканування райдужної оболнки • Сканування сітківки ока • Геометрія кисті руки • Розпізнавання рис обличчя	• Аналіз підпису • Аналіз тембру голосу • Аналіз клавіатурного почерку

Рис 2.3 Приклади методів біометрії

Авторизація – це технологія безпеки, яка використовується для визначення дозволів користувача на виконання певних завдань у системі. Процес авторизації визначає дозволи на основі ролей, які користувач може мати в системі після автентифікації. [17] Важливо зазначити, що авторизацію неможливо здійснити без ідентифікації та автентифікації. Тому що, якщо всі входять, використовуючи один і той самий обліковий запис, їм буде надано або заборонено доступ до ресурсів. Якщо всі використовують один і той самий обліковий запис, ви не зможете розрізнити користувачів. Однак, після того, як ви ідентифікуєте та автентифікуєте користувачів за допомогою певних облікових даних, ви можете надати їм доступ до певних ресурсів на основі їхніх ролей або рівнів доступу. Авторизація визначає, що користувачі можуть робити та бачити у вашому приміщенні, мережі чи системі. Отже, які переваги

авторизації для вас? – Забезпечення того, щоб користувачі не могли отримати доступ до облікових записів інших людей

- Запобігання доступу відвідувачів та співробітників до захищених зон
- Забезпечення того, щоб безкоштовні облікові записи не могли використовувати всі функції
- Забезпечення того, щоб внутрішні облікові записи мали доступ лише до необхідної їм інформації

Методи авторизації:

Ключі інтерфейсу прикладного програмування (API): Щоб використовувати більшість API, спочатку потрібно зареєструватися, щоб отримати ключ API. Ключ API — це довгий рядок, який зазвичай міститься в URL-адресі або заголовку запиту, і який в основному використовується для ідентифікації особи, яка здійснює виклик API (API використовує автентифікацію). Ключі API можуть бути пов'язані з певною програмою, для якої зареєструвався користувач.[18]

Базова автентифікація: Базова автентифікація — це ще один метод авторизації, який вимагає від відправника ввести ім'я користувача та пароль у заголовок запиту. Base64 — це техніка кодування, яка перетворює ім'я користувача та пароль у рядок із 64 символів для забезпечення безпечної передачі.

НМАС: НМАС розшифровується як Hash-Based Message Authorization Code (код авторизації повідомлення на основі хешування), більш безпечний метод автентифікації, який зазвичай зустрічається у фінансових API. Як відправник, так і одержувач мають унікальний для них ключ. Відправник створює повідомлення, використовуючи системні властивості, такі як позначка часу запиту та ідентифікатор облікового запису. Ключ використовується для шифрування повідомлення, яке потім шифрується за допомогою безпечного алгоритму хешування.[19]

Коли сервер API отримує запит, він використовує ті самі системні властивості та генерує той самий рядок, використовуючи ключ та безпечний алгоритм хешування (SHA). Якщо рядок відповідає підпису в заголовку запиту, запит приймається. Якщо воно не збігається, запит відхиляється.

2.3.2 Реєстрація та аудит

Реєстрація стосується збору та запису інформації про події, що відбуваються в інформаційній системі підприємства. Кожна служба має свій власний набір подій, але ці події загалом можна розділити на зовнішні та внутрішні. Проблеми внутрішньої безпеки можна розділити на три типи: проблеми безпеки, спричинені поведінкою інших сервісів, проблеми безпеки, спричинені власною поведінкою сервісу, та проблеми безпеки, спричинені поведінкою користувачів та адміністраторів [20].

Аудит включає аналіз накопиченої інформації та може виконуватися оперативно, майже в режимі реального часу або періодично.

Впровадження журналювання та аудиту спрямоване на досягнення таких цілей:

- Забезпечення підзвітності користувачів та адміністраторів;
- Забезпечення можливості реконструкції послідовностей подій;
- Виявлення спроб порушення інформаційної безпеки;
- Надання інформації для виявлення та аналізу проблем.

Забезпечення підзвітності є, перш за все, стримуючим фактором. Якщо користувачі та адміністратори знають, що всі їхні дії реєструються, вони можуть уникнути несанкціонованих дій. Якщо є підстави підозрювати користувача в нечесній поведінці, його дії можна реєструвати дуже детально, навіть до кожного натискання клавіші. Це дозволяє не лише розслідувати порушення безпеки, але й скасовувати помилкові зміни. Таким чином, забезпечується цілісність інформації [20].

Реконструкція послідовностей подій може допомогти виявити слабкі місця в захисті послуг, знайти порушників, оцінити ступінь пошкодження та відновити нормальну роботу.

Виявлення та аналіз проблем допомагають покращити параметри безпеки, такі як доступність. Після виявлення вузького місця можна спробувати переналаштувати або налаштувати систему, виміряти продуктивність тощо [20].

2.3.3 Криптографія

Криптографія забезпечує безпечний зв'язок у присутності зловмисної третьої сторони (так званого зловмисника). Шифрування використовує алгоритм і ключ для перетворення вхідних даних (тобто відкритого тексту) у зашифрований вихід (тобто шифротекст). За певного алгоритму той самий відкритий текст завжди буде перетворено на той самий шифротекст, якщо використовується той самий ключ. Алгоритм вважається безпечним, якщо зловмисник не може визначити жодної властивості відкритого тексту або ключа з шифротексту. Враховуючи велику кількість комбінацій відкритого тексту/шифротексту, що використовуються для створення ключа, зловмисник не повинен мати змоги визначити жодної інформації про ключ [21]. У чому різниця між симетричною та асиметричною криптографією?

У симетричній криптографії шифрування та дешифрування використовують один і той самий ключ. Відправник і одержувач повинні мати спільний ключ, відомий обом сторонам заздалегідь. Розподіл ключів є складною проблемою, саме тому була розроблена асиметрична криптографія.

В асиметричній криптографії шифрування та дешифрування використовують два різні ключі. Кожен користувач в асиметричній криптосистемі має відкритий ключ і закритий ключ. Закритий ключ завжди зберігається в секреті, тоді як відкритий ключ може вільно поширюватися [21]. Дані, зашифровані відкритим ключем, можна розшифрувати лише за допомогою відповідного закритого ключа. Отже, щоб надіслати повідомлення Джону, його потрібно зашифрувати за допомогою відкритого ключа Джона. Тільки Джон може розшифрувати повідомлення, оскільки тільки Джон має свій закритий ключ. Будь-які дані, зашифровані закритим ключем, можна

розшифрувати лише за допомогою відповідного відкритого ключа. Аналогічно, Джейн може цифровим підписом підписати повідомлення, використовуючи свій закритий ключ, і будь-хто, хто має відкритий ключ Джейн, може розшифрувати підписане повідомлення та перевірити, чи дійсно повідомлення було надіслано Джейн. [21] Симетричне шифрування, як правило, дуже швидке та добре підходить для шифрування великих обсягів даних, таких як цілі розділи диска або бази даних. Асиметричне шифрування набагато повільніше та може шифрувати лише блоки даних, менші за розмір ключа (зазвичай 2048 біт або менше). Тому асиметричне шифрування часто використовується для шифрування симетричних ключів шифрування, а потім використання цих ключів для шифрування більших блоків даних. Для цифрових підписів асиметричне шифрування часто використовується для шифрування хешу повідомлення, а не всього повідомлення. [22] Криптографічні системи забезпечують управління ключами шифрування, включаючи генерацію ключів, обмін, зберігання, використання, скасування та заміну. Які проблеми вирішує криптографія? Безпечна система повинна забезпечувати численні гарантії, такі як конфіденційність, цілісність та доступність даних, а також автентичність та невідомність відмов. Правильне використання криптографії допомагає забезпечити ці запобіжні заходи. Криптографія може забезпечити конфіденційність та цілісність даних під час передачі та даних у стані спокою. Вона також може перевірити особу відправника та одержувача та запобігти атакам типу «відмова в обслуговуванні».

Програмні системи зазвичай мають кілька кінцевих точок, зазвичай кілька клієнтів та один або кілька серверів. Ці клієнт-серверні зв'язки відбуваються в ненадійних мережах. Зв'язок може відбуватися у відкритих загальнодоступних мережах (таких як Інтернет) або в приватних мережах, які можуть бути скомпрометовані зовнішніми зловмисниками або порушниками.

Він може захищати зв'язок, що передається через ненадійні мережі. Зловмисники можуть запускати два основні типи атак на мережу. Пасивні

атаки стосуються зломисників, які прослуховують сегменти мережі та намагаються зчитати конфіденційну інформацію під час передачі. Пасивні атаки можуть бути онлайн (зломисники зчитують трафік у режимі реального часу) або офлайн (зломисники захоплюють трафік у режимі реального часу та переглядають його пізніше, що може зайняти деякий час для розшифрування). Активні атаки стосуються зломисників, які видають себе за клієнтів або сервери, перехоплюють зв'язок під час передачі та переглядають та/або змінюють (або видаляють) контент перед його пересиланням до цільового місця. [23] Захист конфіденційності та цілісності, що забезпечується протоколами шифрування, такими як SSL/TLS, може запобігти прослуховуванню та підробці зв'язку. Автентифікація гарантує, що користувачі дійсно спілкуються із системою належним чином.

2.3.4 Системи виявлення вторгнень

Системи виявлення вторгнень (IDS) контролюють мережевий трафік, виявляють аномальну або підозрілу активність та надсилають сповіщення адміністраторам. Виявлення аномальної активності та повідомлення мережевих адміністраторів є їхньою основною функцією; Однак деякі програми систем виявлення вторгнень (IDS) також можуть вживати заходів на основі правил, коли виявляється шкідлива активність, наприклад, блокувати певний вхідний трафік. [24]

Типи систем виявлення вторгнень

Системи виявлення вторгнень загалом класифікуються на дві категорії (які будуть детально розглянуті далі в цьому посібнику):

- Системи виявлення вторгнень на базі хоста (HIDS) – ці системи досліджують події на комп'ютерах у мережі, а не трафік, що проходить через систему.

- Мережеві системи виявлення вторгнень (NIDS) – ці системи досліджують трафік у мережі.

Програмне забезпечення та системи виявлення вторгнень у мережі зараз є важливими для безпеки мережі. На щастя, ці системи дуже прості у

використанні, і більшість найкращих доступних IDS є безкоштовними. У цьому огляді ви дізнаєтеся про десять найкращих систем виявлення вторгнень, які ви можете встановити одразу, щоб захистити свою мережу від атак. Ми розглянемо інструменти, доступні для Windows, Linux та Mac. Системи виявлення вторгнень на основі хоста (HIDS), також відомі як системи виявлення вторгнень на основі хоста або IDS на основі хоста, перевіряють події на комп'ютерах у мережі, а не трафік, що проходить через систему. Цей тип системи виявлення вторгнень, який часто називають просто HIDS, працює переважно шляхом перевірки даних у файлах адміністратора на захищеному комп'ютері. Ці файли включають файли журналів та файли конфігурації. [25] HIDS створить резервну копію ваших файлів конфігурації, щоб ви могли відновити свої налаштування, якщо шкідливі віруси послаблять безпеку вашої системи, змінивши налаштування комп'ютера. Ще одним важливим фактором, від якого слід захищатися, є root-доступ на Unix-подібних платформах або зміни в реєстрі на системах Windows. Системи виявлення вторгнень хоста (HIDS) не можуть запобігти цим змінам, але повинні мати можливість повідомляти вас про будь-який такий доступ.

Програмне забезпечення має бути встановлено на кожному хості, який контролюється HIDS. Ви можете налаштувати HIDS для моніторингу лише одного комп'ютера. Однак більш поширеною практикою є встановлення HIDS на кожному пристрої в мережі. Це тому, що ви не хочете пропустити жодних змін конфігурації обладнання. Звичайно, якщо у вашій мережі є кілька хостів HIDS, вам не потрібно входити на кожен хост для отримання зворотного зв'язку. Тому розподілена система HIDS повинна містити централізований модуль управління. Шукайте системи, які можуть шифрувати зв'язок між агентами хоста та центральним монітором.

Системи виявлення вторгнень мережі (NIDS), також відомі як системи виявлення вторгнень мережі або мережеві IDS, використовуються для перевірки мережевого трафіку. Тому типова NIDS повинна містити аналізатор пакетів для збору мережевого трафіку для аналізу.

Механізм аналізу системи виявлення вторгнень мережі (NIDS) зазвичай базується на правилах і може бути змінений шляхом додавання користувацьких правил. Багато постачальників систем NIDS або спільнот користувачів пропонують правила, які можна імпортувати безпосередньо у вашу систему. Щойно ви ознайомитеся з синтаксисом правил обраної вами NIDS, ви зможете створювати власні правила. [26]

Повертаючись до збору трафіку, ви точно не хочете експортувати весь трафік у файли або обробляти всі дані через панель інструментів, оскільки ви просто не можете проаналізувати їх усі. Тому правила, що керують аналізом NIDS, також вибірково збиратимуть дані. Наприклад, якщо у вас є правило, спрямоване на певний тип підозрілого HTTP-трафіку, то ваш NIDS повинен фіксувати та зберігати лише HTTP-пакети, які мають ці характеристики.

Зазвичай NIDS встановлюється на спеціалізованому обладнанні. Високоякісні платні рішення корпоративного рівня часто пропонуються як частина попередньо встановленого мережевого пакету програмного забезпечення. Однак вам не потрібно витратити багато грошей на спеціалізоване обладнання. Система виявлення вторгнень у мережу (NIDS) потребує сенсорного модуля для збору мережевого трафіку, тому ви можете завантажити його в локальний мережевий аналізатор або використовувати спеціалізований комп'ютер для виконання цього завдання. Однак переконайтеся, що обране вами обладнання має достатню тактову частоту, щоб уникнути уповільнення вашої мережі. Методи виявлення: системи виявлення вторгнень на основі сигнатур або аномалій

Незалежно від того, чи потрібна вам система виявлення вторгнень на основі хоста, чи мережі, всі системи виявлення вторгнень використовують два режими роботи — деякі можуть використовувати лише один, але більшість використовують обидва.

- Система виявлення вторгнень на основі сигнатур
- Система виявлення вторгнень на основі аномалій
- Система виявлення вторгнень на основі сигнатур

Методи на основі сигнатур перевіряють контрольні суми та виконують автентифікацію повідомлень. Методи виявлення на основі сигнатур можуть використовуватися в системах виявлення мережеских вторгнень (NIDS) та системах виявлення вторгнень хоста (HIDS). HIDS перевіряє журнали та файли конфігурації на наявність будь-яких неочікуваних перезаписів, тоді як NIDS перевіряє контрольні суми в захоплених пакетах та цілісність систем автентифікації повідомлень (таких як SHA1).

NIDS може містити базу даних, що зберігає сигнатури, що переносяться відомими шкідливими пакетами. На щастя, хакери не сидять перед комп'ютером, шалено друкуючи, щоб зламати паролі або отримати root-доступ. Натомість вони використовують автоматизовані програми, що надаються відомими хакерськими інструментами. Ці інструменти, як правило, генерують однакові сигнатури трафіку щоразу, оскільки комп'ютерна програма повторює одні й ті ж інструкції знову і знову, а не вводить випадкові варіації. [27]

Системи виявлення вторгнень на основі аномалій (IDS)

Виявлення на основі аномалій спрямоване на пошук неочікуваних або незвичайних моделей поведінки. Таке виявлення також може бути досягнуто за допомогою систем виявлення вторгнень на основі хоста або мережі. Для HIDS аномалії можуть проявлятися як повторювані невдалі спроби входу або незвичайна активність на портах пристрою, що може свідчити про сканування портів. Для систем виявлення мережеских вторгнень (NIDS) методи виявлення аномалій вимагають встановлення базової поведінкової лінії для створення стандартного сценарію та порівняння з нею поточних шаблонів трафіку. Система встановлює прийнятний діапазон для шаблонів трафіку та запускає сповіщення про аномалію, коли поточний трафік у реальному часі перевищує цей діапазон.

Вибір підходу до системи виявлення вторгнень (IDS)

Розширені NIDS можуть створювати стандартні журнали поведінки та коригувати їхні межі з часом. Як правило, використання програмного

забезпечення Системи виявлення вторгнень хоста (HIDS) для аналізу сигнатур та аналізу аномалій є зручнішим, ніж NIDS.

Методи на основі сигнатур швидші, ніж виявлення аномалій. Повністю комплексний механізм виявлення аномалій вимагає штучного інтелекту, розробка якого може бути дуже дорогою. Однак методи на основі сигнатур спрощуються до порівняння числових значень. Фактично, для HIDS зіставлення шаблонів з версіями файлів може бути дуже простим завданням.

Користувачі можуть виконувати цю операцію самостійно, використовуючи інструменти командного рядка з регулярними виразами. Тому вартість їх розробки низька, і вони, ймовірно, будуть застосовані до безкоштовних систем виявлення вторгнень [28].

Комплексна система виявлення вторгнень вимагає методів виявлення як на основі сигнатур, так і на основі аномалій.

2.4 Висновки по другому розділу

1. Пояснюється сутність та основні концепції запобігання несанкціонованому розголошенню інформації в галузі захисту інформації підприємства.

2. Обговорюються заходи захисту, що використовуються на підприємствах.

3. Вводиться склад та опис методів розпізнавання та автентифікації ідентифікації локальної мережі підприємства, ведення журналу та аудиту, захисту шифруванням та систем виявлення вторгнень.

Розділ 3

ДОСЛІДЖЕННЯ НАПРЯМКІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАХИСТУ ПІДПРИЄСМТВА ВІД НЕСАНКЦІОНОВАНОГО ДОСТУПУ ДО ПЕРСНОЛЬНИХ ДАНИХ В ЛОКАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ

3.1 Склад інформації, що підлягає захисту

Захищені інформаційні ресурси інфраструктури ТОВ «ТОР» такі:

1. Цільова інформація: Комерційна таємниця ТОВ «ТОР»; персональні дані співробітників ТОВ «ТОР» та іншого персоналу, який контактує з ТОВ «ТОР» у процесі своєї роботи.

2. Технічна інформація: Дані конфігурації та інша інформація про технології, програмне та апаратне забезпечення, що використовуються для збору, зберігання, обробки, передачі та захисту інформації; офіційна інформація про засоби безпеки (ідентифікатори, паролі, таблиці обмежень доступу, ключі шифрування, інформація журналу аудиту безпеки тощо).

3. Програмне забезпечення: Програмні інформаційні ресурси інформаційної інфраструктури ТОВ «ТОР», включаючи програмне забезпечення загального та спеціалізоване, резервні копії програмного забезпечення та програмне забезпечення для засобів захисту інформації.

Інфраструктура ТОВ «ТОР» включає такі інформаційні ресурси:

Інформація, що стосується комерційної таємниці:

- * Договори з постачальниками та покупцями;
- * Трудові договори;
- * Особисті справи співробітників;
- * Посвідчення особи співробітників;
- * Інформація на веб-сайті та брошурах компанії;
- * Установчі документи та установчі документи;

3.2 Мережеве та програмне забезпечення підприємства

Локальна обчислювальна мережа (ЛОМ) ТОВ «ТОР» побудована на стандартному мережевому рішенні. ЛОМ ТОВ «ТОР» включає:

- Серверне обладнання, розташоване в незалежних стійках (шафах);
- Автоматизовані робочі місця користувачів;
- Комутаційне обладнання загального призначення та структуровану кабельну систему.

Обмін даними ТОВ «ТОР» з податковими органами, пенсійними фондами та ощадними банками здійснюється через зовнішні мережі.

ТОВ «ТОР» використовує: сертифіковане, ліцензоване та вільно розповсюджуване програмне забезпечення (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Сертифіковане ПЗ

№ п/п	Найменування продукту	Кількість	Термін дії
1	Microsoft Windows 10 Professional	20	Бестроково
2	Microsoft Office 2016	20	1 рік
3	Microsoft Windows Server 2016 R2 EE	3	Бестроково
4	Правова база даних "LIGA-360"	2	1 рік
5	Інформаційна система A1.MEXOFT	4	Підписка
6	1С-Бухгалтерія-8	3	Безстрокова

Тому в інформаційній інфраструктурі ТОВ «ТОР» було впроваджено багатокористувацьку модель обробки інформації з розподілом контролю доступу. Ця модель регулюється чинним законодавством України, документацією ТОВ «ТОР» та виконується відповідно до опису робіт.

3.3 Аналіз уразливості підприємства

3.3.1 Можливі способи реалізації загроз НСД у ТОВ «TOR»

Під час аналізу інформаційної безпеки TOR було виявлено такі загрози несанкціонованого доступу. У таблиці 3.2 перелічені загрози, з якими наразі стикається інфраструктура ТОВ «TOR», виявлені під час аналізу загроз несанкціонованого доступу.

Таблиця 3.2

Загрози

№-п/п	Загроза	Оцінка ймовірності	Оцінка тяжкості наслідків	Рекомендації	Рівень ризику
1	Крадіжка паролів	4	7	Інструкція користувача, облік паролів	28
2	Крадіжки, модифікації, знищення інформації	6	10	Налаштування систем захисту, політика безпеки	60
3	Несанкціоноване відключення засобів захисту	2	5	Налаштування засобів захисту	10
4	Дії шкідливих програм (вірусів)	6	7	Антивірусне ПЗ	42
5	Недекларовані можливості ПЗ	2	8	Сертифікація	16
6	Установка ПЗ не пов'язаного з виконанням обов'язків	7	7	Налаштування засобів захисту, Політика безпеки	49
7	Независна модифікація (знищення) інформації співробітниками	2	5	Налаштування політики безпеки, Інструкція користувача	10
8	Розголошення інформації, модифікація, знищення співробітниками	3	4	Налаштування політики безпеки, Інструкція користувача	12
9	Загрози віддаленого запуску додатків	5	8	Міксомрежевий екран, Антивірусне ПЗ	40
10	Перекоплення в межах контрольованої зони	6	10	Засоби криптографічної захисту	60

Номер загрози | Оцінка ймовірності | Оцінка серйозності | Рекомендація | Рівень ризику

1 | Крадіжка пароля | 4 | 7 | Посібник користувача, керування паролями | 28

2 | Крадіжка, зміна або знищення інформації | 6 | 10 | Налаштування системи безпеки, політики безпеки | 60

3 | Несанкціоноване вимкнення заходів безпеки | 2 | 5 | Налаштування заходів безпеки | 10

4 | Шкідливі програми (віруси) | 6 | 7 | Антивірусне програмне забезпечення | 42

5 | Незадекларовані функції програмного забезпечення | 2 | 8 | Аутентифікація | 16

6 | Встановлення програмного забезпечення, не пов'язаного з виконанням службових обов'язків | 7 | 7 | Налаштування заходів безпеки, політики безпеки | 49

7 | Ненавмисне змінення (знищення) інформації співробітниками | 2 | 5 | Налаштування політики безпеки, посібник користувача | 10

8 | Розголошення, зміна або знищення інформації співробітниками | 3 | 4 | Налаштування політики безпеки, посібник користувача | 12

9 | Загроза віддаленого виконання програм 5.8 Брандмауери та антивірусне програмне забезпечення 40

10. Перехоплення в контрольованих зонах 6.10 Інструменти захисту шифруванням 60

10	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
9	9	18	27	36	45	54	63	72	81	90
8	8	16	24	32	40	48	56	64	72	80
7	7	14	21	28	35	42	49	56	63	70
6	6	12	18	24	30	36	42	48	54	60
5	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
4	4	8	12	16	20	24	28	32	36	40
3	3	6	9	12	15	18	21	24	27	30
2	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Рис 3.1 Матриця оцінки ризиків

В таблиці 3.2. виділимо по групам ризику, для подальшого використання.

Таблиця 3.3

Відношення ризиків по рівню

Описання	Рівень ризику	Кількість	Доля ризиків даного рівня
Низький рівень	≤ 25	4	40%
Середній	≤ 50	4	40%
Високий	≤ 75	2	20%
Критичний	100	0	0%

Використовуючи дані з таблиць 3.2 та 3.3, ми побудуємо карту розподілу ризиків (рисунок 3.2) та матрицю ризиків для нашої компанії (рисунок 3.3).

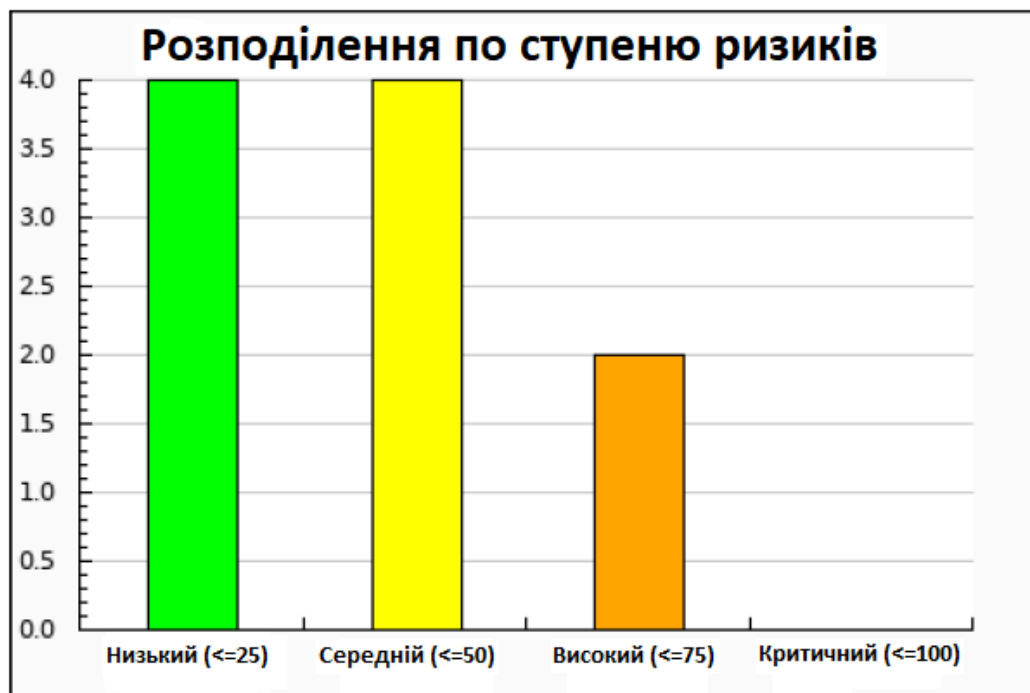

Рис. 3.2 Графік розподілення по ступеню ризику

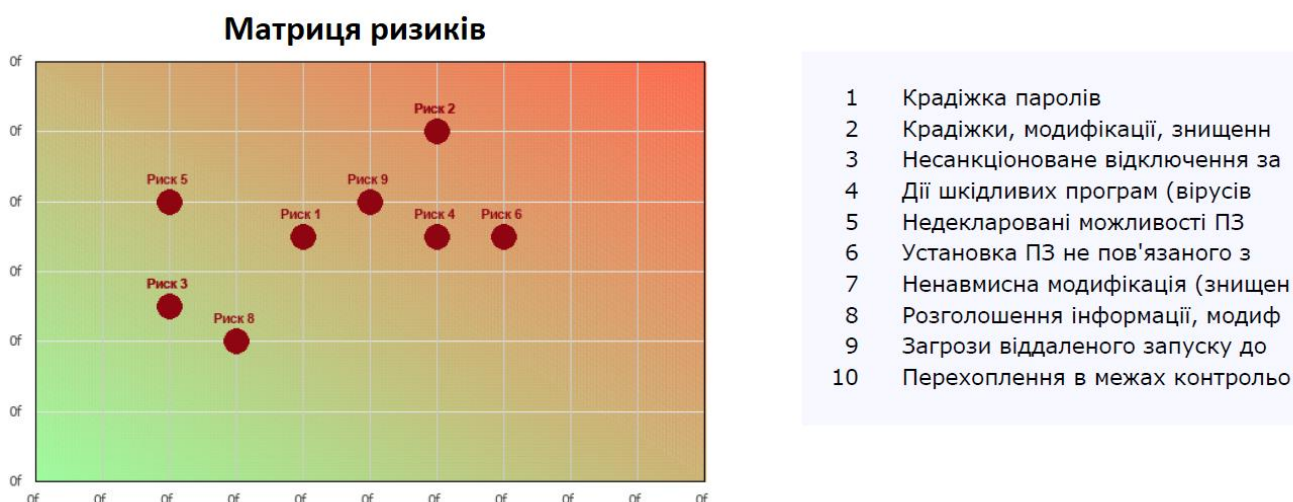

Рис. 3.3 Матриця ризиків

Аналізуючи всі вхідні дані, ми робимо висновок, що необхідно остаточно визначити апаратно-програмну комбінацію засобів захисту комп'ютерної інформації в таких аспектах:

- Вибір методів захисту шифруванням, спрямованих на усунення вразливостей безпеки мережі;
- Забезпечення захисту периметра мережі та вибір брандмауера;
- Визначення засобів виявлення вторгнень та антивірусних засобів.

3.4 Рекомендації щодо програмно-апаратних засобів захисту інформації

3.4.1 Встановлення брандмауера

Однією з основних рекомендацій під час аналізу захисту даних TOR LLC було встановлення брандмауера для забезпечення зовнішнього захисту від мережевих вразливостей безпеки (NSD).

Основне призначення брандмауера — захистити комп'ютерну мережу або окремий вузол від зовнішніх атак. Брандмауери можуть фільтрувати вхідний та вихідний трафік через систему. Для корпоративних мереж ми

обрали програмний брандмауер UserGate Proxy & Firewall 6.5, ефективну альтернативу дорогим апаратним та програмним брандмауерам і маршрутизаторам, для захисту конфіденційної інформації та даних у захищених системах [29].

Цей продукт використовує комплексний підхід до забезпечення безпеки локальної мережі та використовує сучасні технології для боротьби з інтернет-загрозами. Він спрямований на організацію безпечної інтернет-взаємодії, статистики трафіку та захисту локальної мережі організації від зовнішніх загроз. Це сертифіковане рішення для захисту брандмауером та безпечного доступу до Інтернету, що підходить для захищених систем. Це комплексне рішення UserGate Proxy дозволяє:

- * Підтримувати VPN-клієнти, які підключають VPN-сервери до локальних мереж через протоколи PPTP та L2TP, а потім публікувати мережеві ресурси для віддаленого використання;

- * Розробляти політики доступу до Інтернету та отримувати повний контроль над використанням корпоративного інтернет-трафіку, надаючи детальну статистику;

- * Створювати правила для контролю швидкості передачі даних між локальними мережами та Інтернетом, а також встановлювати обмеження часу використання трафіку та мережі для користувачів та груп користувачів;

- * Спрощувати управління мережею;

- * Налаштовувати дозволи доступу співробітників до програмного забезпечення для обробки, шифрування та передачі даних;

- * Налаштовувати доступ до Інтернету, пов'язаний з безпекою програмного забезпечення.

На рисунках 3.4–3.7 наведено приклади роботи проксі-сервера та брандмауера UserGate.

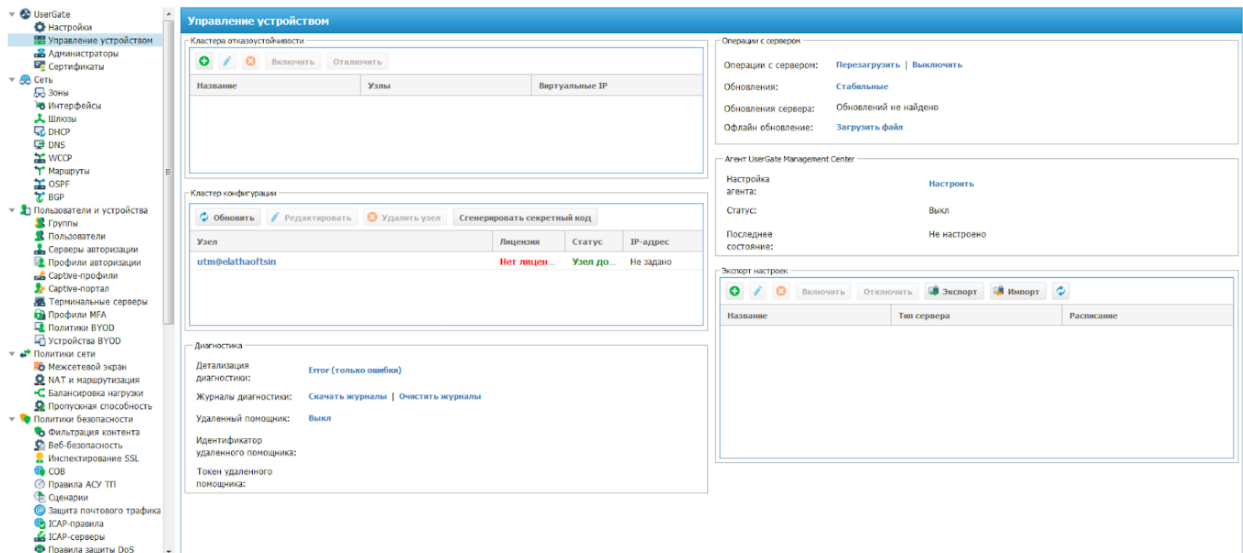

Рис. 3.4 Управління пристроями

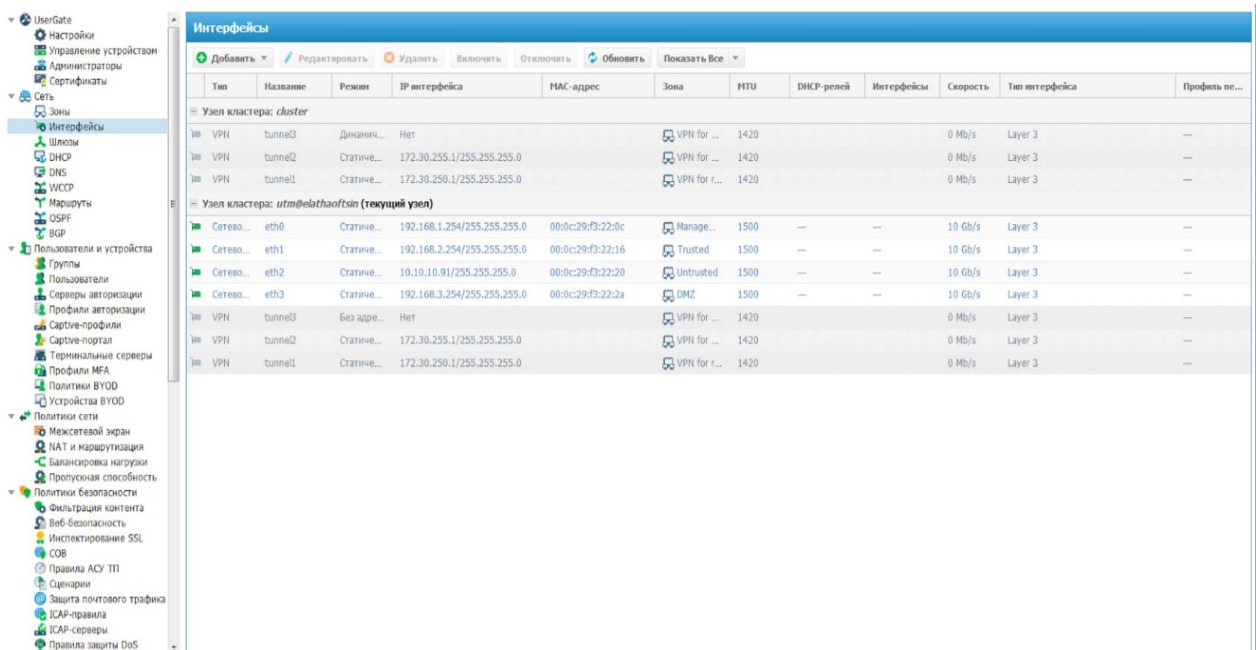

Рис. 3.5 Інтерфейси підключення

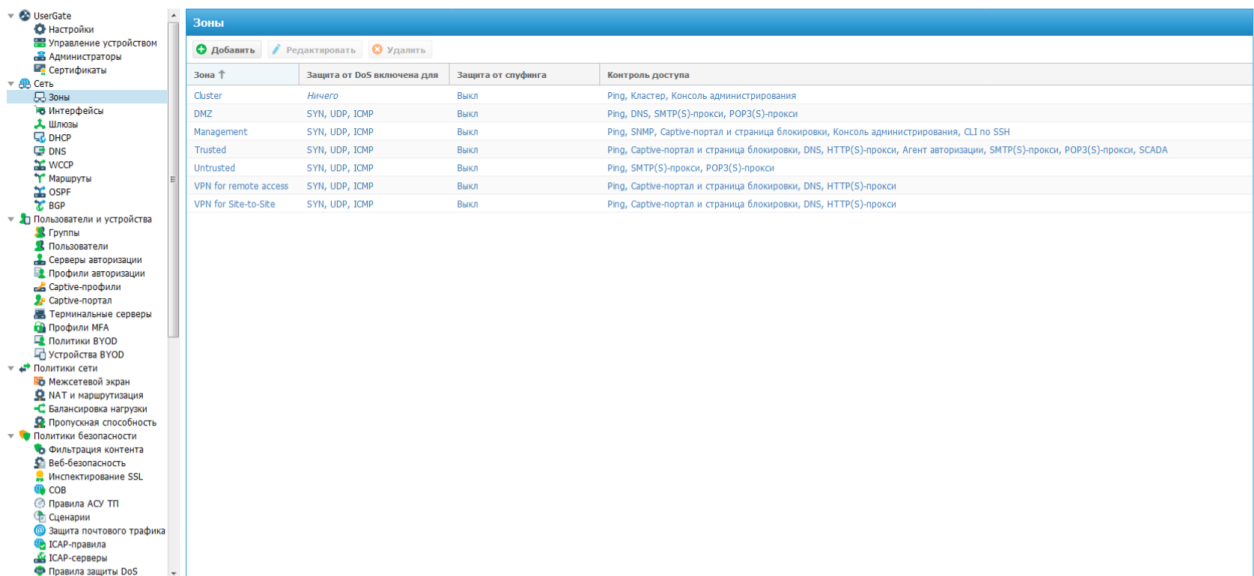

Рис 3.6 Налаштування зон мережі

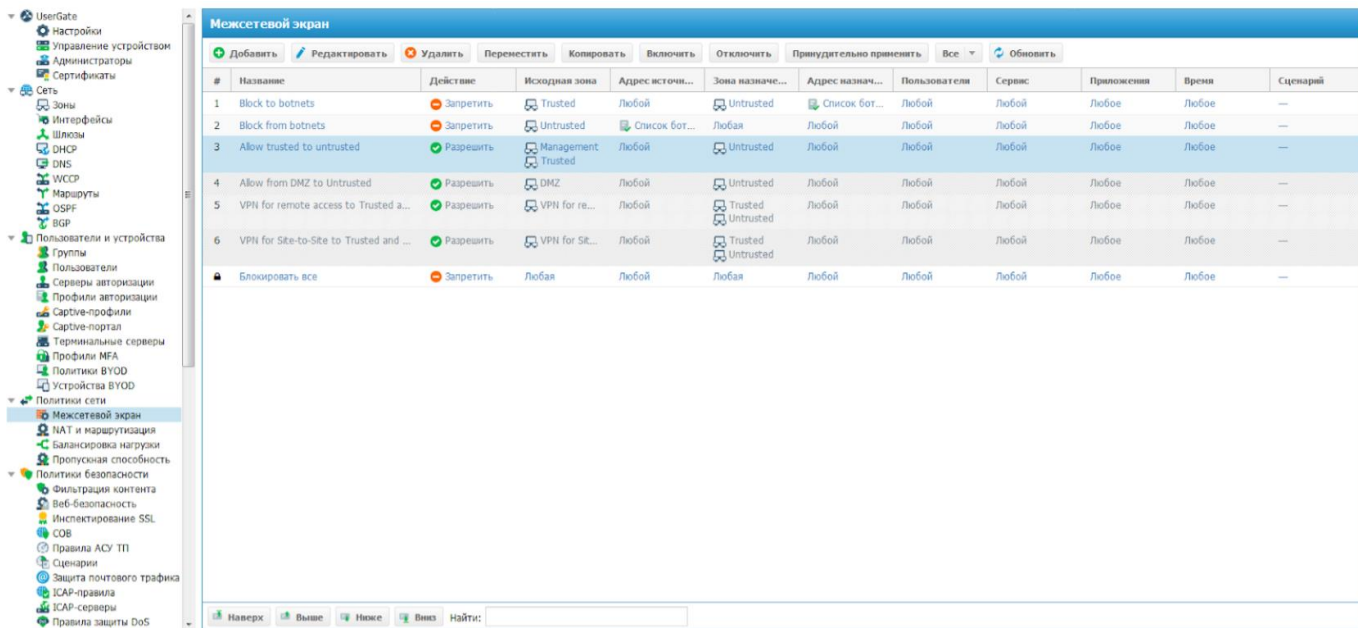

Рис. 3.7 Налаштування міжмережєвих екранів

3.4.2 Встановлення криптопровайдера в системі захисту даних

Заходи захисту шифруванням від розкриття даних національної безпеки (NSD) повинні відповідати криптографічним вимогам наступних національних стандартів (ДСТУ):

– Національний стандарт ДСТУ 4145-2002 "Інформаційні технології. Захист інформації шифруванням. Цифрові підписи на основі еліптичних кривих. Генерація та перевірка [30]"

– Національний стандарт ДСТУ 7624:2014 "Інформаційні технології. Захист інформації шифруванням. Алгоритм симетричного перетворення блоків [31]"

– Національний стандарт ДСТУ 7564:2014 "Інформаційні технології. Захист інформації шифруванням. Хеш-функції [32]"

Особливої уваги заслуговує захід захисту шифруванням інформації "ІТ ЦСК-1", який:

– Використовується для генерації ключів шифрування та ключів електронного підпису для досягнення шифрування та захисту даних, забезпечення цілісності та автентичності інформації.

Забезпечує зберігання та обробку персональних даних, конфіденційної інформації, службової інформації, комерційної інформації тощо, але виключаючи інформацію, що становить державну таємницю, та забезпечує юридичну обґрунтованість обміну такою інформацією та електронними потоками документів. Електронний обмін інформацією відбувається між та всередині державних органів, органів місцевого самоврядування, організацій та громадян (фізичних осіб).

ІТ ЦСК-1 ІЦЗІ застосовується не лише до програмного забезпечення ІТ ЦСК-1, що виробляється ПрАТ «Інститут інформаційних технологій», але й може бути інтегрований у прикладне програмне забезпечення інших виробників та надаватися кінцевим користувачам. Його функції включають:

– Створення ключів електронного підпису відповідно до Наказу Міністерства юстиції України та Державної служби спеціального зв'язку України від 30 вересня 2020 року № 140/614 «Вимоги до технічних засобів, процедур створення, використання та експлуатації у складі інформаційно-телекомунікаційної системи при наданні кваліфікованих електронних довірчих

послуг», який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 22 жовтня 2020 року за реєстраційним номером 1093/35322[33];

- Виконання обробки хешування даних за алгоритмом ДСТУ 7564:2014[32];

- Виконання шифрування даних та захисту від шпигунського програмного забезпечення за алгоритмом ДСТУ 28147-2009. Генерація випадкових та псевдовипадкових чисел, а також ключів шифрування сеансу [34];

- Використання протоколу SSL/TLS для автентифікації під час передачі даних та генерації ключів сеансу. Зберігайте сертифікат відкритого ключа безпосередньо в контейнері ключів;

- Підтримуйте різні пристрої зберігання ключів (eToken, Shipka тощо).

Для виконання шифрування та перевірки цифрового підпису постачальник шифрування «ІТ CSK-1» використовує відкритий ключ із сертифіката одержувача зашифрованого документа або користувача, який отримує документ із цифровим підписом. Для розшифрування та створення цифрового підпису постачальник шифрування використовує закритий ключ (ключ, вказаний користувачем) користувача, який виконує ці операції. На наступному рисунку (рис. 3.8) схематично показано процес передачі конфіденційних електронних листів Outlook.

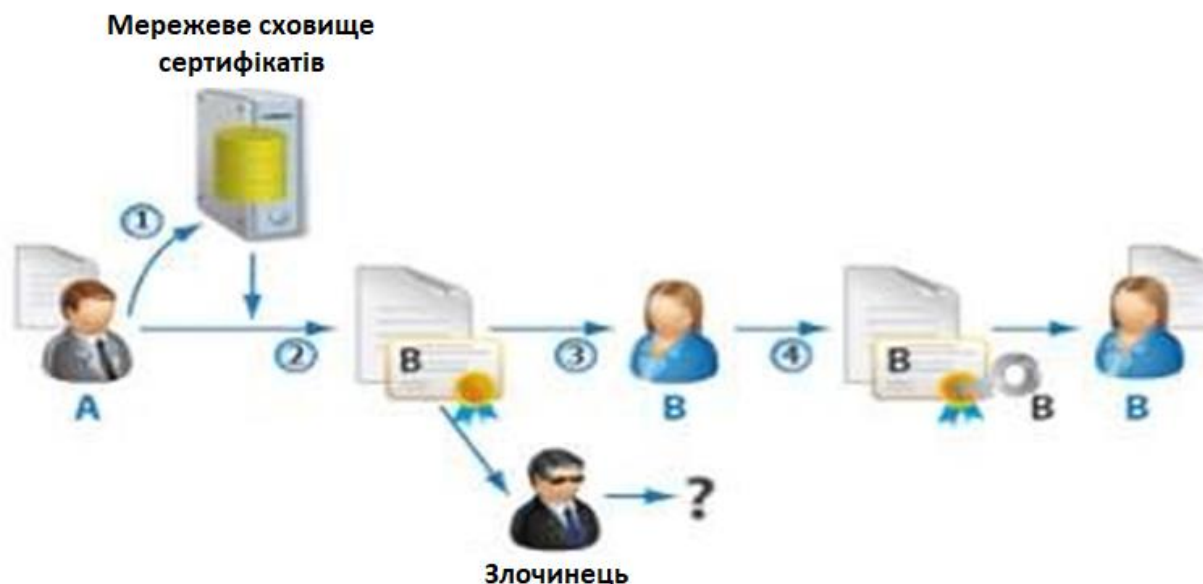

Рис. 3.8 Схема обміну захищеними документами

Користувачу А потрібно надіслати конфіденційний електронний лист Outlook користувачу В:

- Користувач А запитує сертифікат відкритого ключа з мережевого сховища та зіставляє його з контактом користувача В в Outlook.
- А шифрує документ за допомогою відкритого ключа в сертифікаті В.
- А надсилає зашифрований електронний лист користувачу В.
- Користувач В розшифровує документ за допомогою свого закритого ключа.
- Таким чином, користувач В отримує конфіденційний електронний лист від користувача А.

Якщо електронний лист перехопить зловмисник, він не зможе прочитати його вміст, оскільки у нього немає закритого ключа користувача В. Якщо користувач В не може розшифрувати електронний лист, отриманий від А, це означає, що електронний лист був підроблений третьою стороною або пошкоджений під час передачі. У цьому випадку користувач В може попросити користувача А повторно надіслати електронний лист.

Процес створення та перевірки цифрового підпису показано на рисунку 3.9.

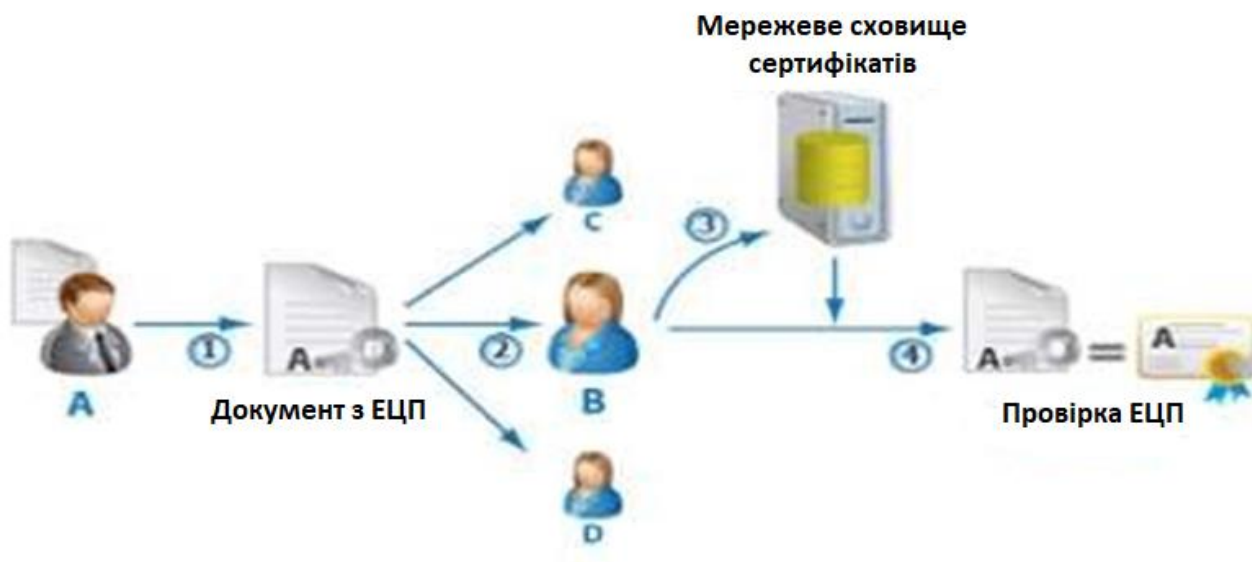

Рис. 3.9 Процес формування та перевірки підпису документа

Користувач А повинен автентифікувати документ (наприклад, електронний лист Outlook) за допомогою цифрового підпису, щоб запобігти його зміні іншими користувачами та забезпечити, щоб кожен міг перевірити, що користувач А є автором документа;

- Користувач А підписує документ, використовуючи свій закритий ключ
- А надсилає цей документ усім відповідним сторонам (користувачам В, С та D) або робить його загальнодоступним.
- Користувач В запитує сертифікат для відкритого ключа А зі сховища сертифікатів.
- Перевіряє документ, використовуючи відкритий ключ А зі свого сертифіката.

SKZI «ІТ CSK-1» призначений для комп'ютерів (настільних, портативних або мобільних) з такими рекомендованими конфігураціями: процесор архітектури x86 або x86-64; щонайменше 512 МБ пам'яті; щонайменше 100 МБ доступного місця на жорсткому диску.

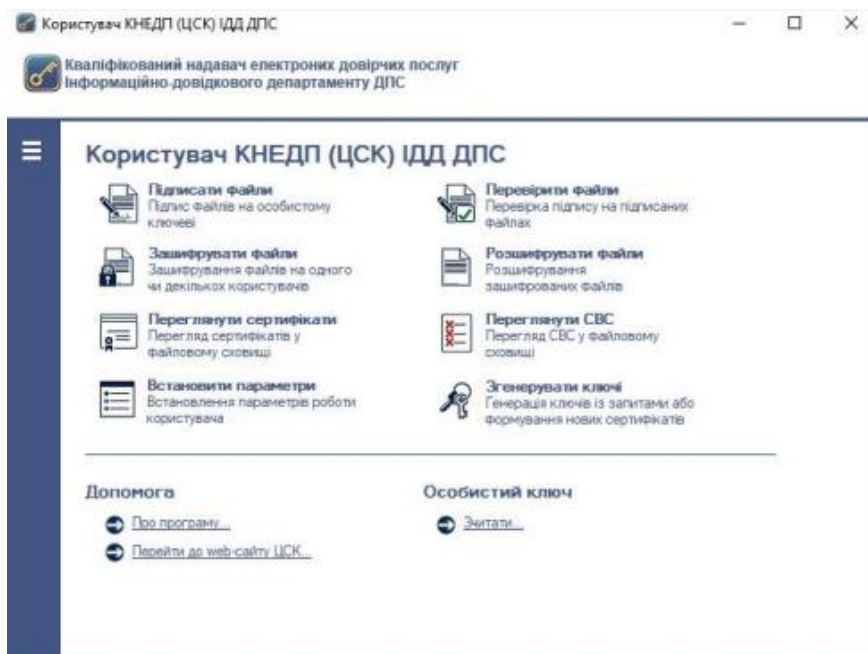

Рис. 3.10 Інтерфейс ІТ ЦСК-1

3.4.3 Встановлення програмного забезпечення для виявлення вторгнень та антивірусного програмного забезпечення

ManageEngine EventLog Analyzer

ManageEngine є провідним виробником рішень для моніторингу та управління мережевою інфраструктурою IT. EventLog Analyzer є частиною портфоліо продуктів безпеки компанії. Це система виявлення вторгнень хоста (HIDS), орієнтована на керування та аналіз файлів журналів, що генеруються стандартними програмами та операційними системами. Цей інструмент можна встановити на системах Windows Server або Linux. Він може збирати дані не лише з цих операційних систем, але й із систем Mac OS, IBM AIX, HP UX та Solaris. Джерелами журналів для систем Windows є Windows Server, Windows Vista та пізніші версії, а також сервери Windows DHCP.

Основні характеристики:

- Керування та аналіз файлів журналів
- Аудит відповідності вимогам захисту даних

ManageEngine EventLog Analyzer фіксує, агрегує та зберігає повідомлення журналів з різних частин системи. Потім він шукає ці записи на наявність ознак злому або шкідливого програмного забезпечення. Пакет включає модуль звітності про відповідність.

На додаток до операційних систем, сервіс також може збирати та агрегувати журнали з баз даних Microsoft SQL Server та Oracle. Він також може пересилати сповіщення від кількох антивірусних систем, включаючи Microsoft Anti-malware, ESET, Sophos, Norton, FireEye, Malwarebytes, McAfee та Symantec. Він збирає журнали з веб-серверів, брандмауерів, гіпервізорів, маршрутизаторів, комутаторів та сканерів мережевих вразливостей.

EventLog Analyzer збирає повідомлення журналів та діє як сервер файлів журналів, організовуючи повідомлення у файли та каталоги за джерелом та датою. Екстрені сповіщення також пересилаються на панель керування EventLog Analyzer і можуть бути переслані як заявки до системи служби

підтримки для негайної технічної підтримки. Вбудований модуль аналізу загроз пакета визначає, які події можуть являти собою вразливості безпеки.

Сервіс включає автоматичний пошук у журналах та можливості кореляції подій, що дозволяє регулярно генерувати звіти про безпеку. Ці звіти включають формат моніторингу та аудиту привілейованих користувачів (PUMA) та різні формати, необхідні для демонстрації відповідності таким нормам, як PCI DSS, FISMA, ISO 27001, GLBA, HIPAA, SOX та GDPR.

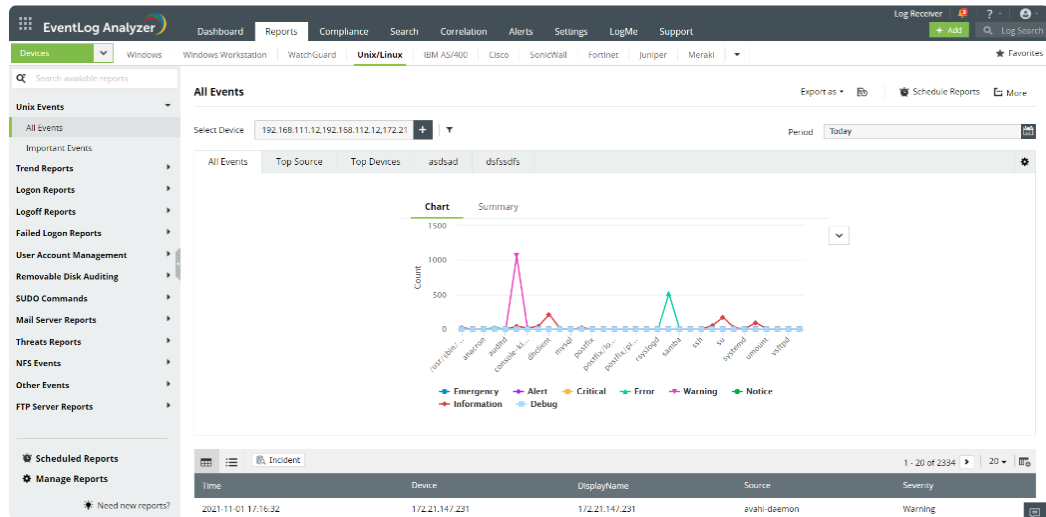

Рис. 3.11 Інтерфейс ManageEngine EventLog Analyzer

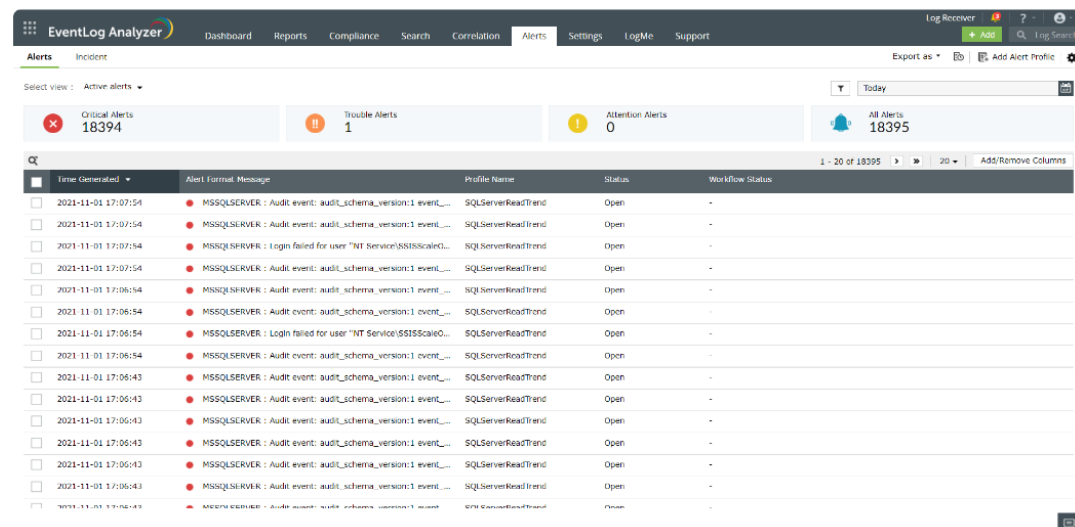

Рис. 3.12 Інтерфейс ManageEngine EventLog Analyzer

ESET Internet Security

Список функцій ESET Internet Security:

* **Антивірусне та антишпигунське програмне забезпечення**;

* **Брандмауер***. Запобігає несанкціонованому доступу до вашого комп'ютера та використанню ваших особистих даних. Антивірусне та антишпигунське програмне забезпечення: швидкий та ефективний сканер, який поєднує антивірусні та антишпигунські функції для виявлення та видалення шкідливих програм.

* **Перехоплювач експлойтів***. Блокує атаки, спеціально розроблені для обходу антивірусного програмного забезпечення, захищаючи веббраузери та програми для читання PDF-файлів від атак.

* **Сканування під час завантаження файлів**;

* **Керування пристроями***. Запобігає несанкціонованому копіюванню ваших даних. Дозволяє блокувати CD-ROM, DVD-ROM, USB-накопичувачі та дисководи, а також пристрої, підключені через Bluetooth.

* **Захист від спаму електронної пошти**.

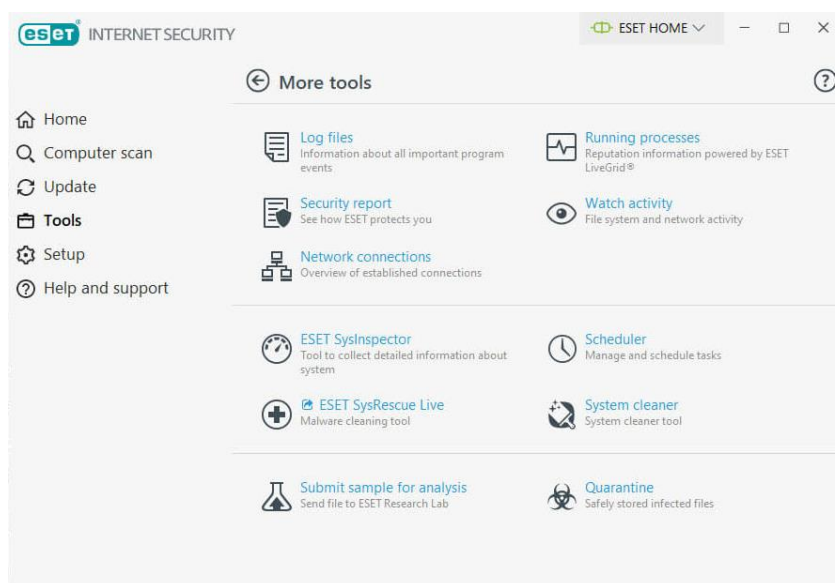

Рис. 3.13 Інтерфейс Eset Internet Security

3.5 Аналіз ризиків після встановлення рекомендованого ПЗ.

Таблиця 3.4

Рекомендаційне ПЗ

№	Загроза	Рекомендаційне ПЗ
1	Крадіжка паролів	UserGate·Proxy
2	Крадіжки, модифікації, знищення інформації	UserGate·Proxy «ІТ-ЦСК-1»
3	Несанкціоноване відключення засобів захисту	UserGate·Proxy
4	Дії шкідливих програм (вірусів)	ManageEngine·EventLog· Analyzer
5	Недекларовані можливості ПЗ	Сертифіковане ПЗ
6	Установка ПЗ не пов'язаного з виконанням обов'язків	Windows
7	Незалежна модифікація (знищення) інформації співробітниками	UserGate·Proxy «ІТ-ЦСК-1»
8	Розголошення інформації, модифікація, знищення співробітником	«ІТ-ЦСК-1»
9	Загрози віддаленого запуску додатків	- UserGate·Proxy - ManageEngine·EventLog Analyzer
10	Перехоплення в межах контрольованої зони	«ІТ-ЦСК-1»

Проведемо оцінку ймовірності і тяжкості наслідків, при умові виконання всіх рекомендації що до встановлення ПЗ для захисту інформації, і зберемо дані.

Таблиця 3.5

Загрози

1

№ п/п	Загроза	Оцінка ймовірності	Оцінка тяжкості наслідків	Рекомендації	Рівень ризику
1	Крадіжка паролів	2	5	Інструкція користувача, облік паролів	10
2	Крадіжки, модифікації, знищення інформації	3	10	Налаштування систем захисту, політика безпеки	30
3	Несанкціоноване відключення засобів захисту	1	5	Налаштування засобів захисту	5
4	Дії шкідливих програм (вірусів)	3	7	Антивірусне ПЗ	21
5	Недекларовані можливості ПЗ	2	8	Сертифікація	16
6	Установка ПЗ не пов'язаного з виконанням обов'язків	2	6	Налаштування засобів захисту. Політика безпеки	12
7	Незавмісна модифікація (знищення) інформації співробітниками	2	5	Налаштування політики безпеки. Інструкція користувача	10
8	Розголошення інформації, модифікація, знищення співробітником	2	4	Налаштування політики безпеки. Інструкція користувача	8

По даним з таблиці 3.5. виділимо ризик по групах, і побудуємо графік розподілення (рис. 3.14) і матрицю ризиків (рис. 3.15).

Таблиця 3.6

Відношення ризиків по рівню

Описання	Рівень ризику	Кількість	Доля ризиків даного рівня
Низький рівень	≤ 25	8	80%
Середній	≤ 50	2	20%
Високий	≤ 75	2	20%
Критичний	100	0	0%

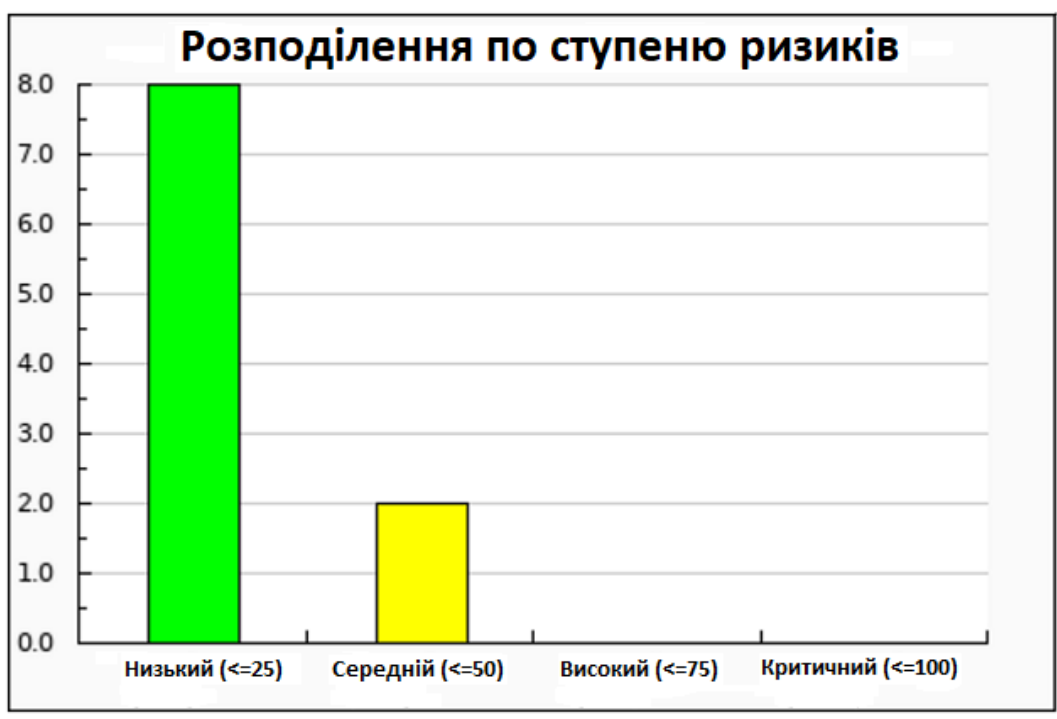

Рис. 3.14 Графік розподілення по ступеню ризику

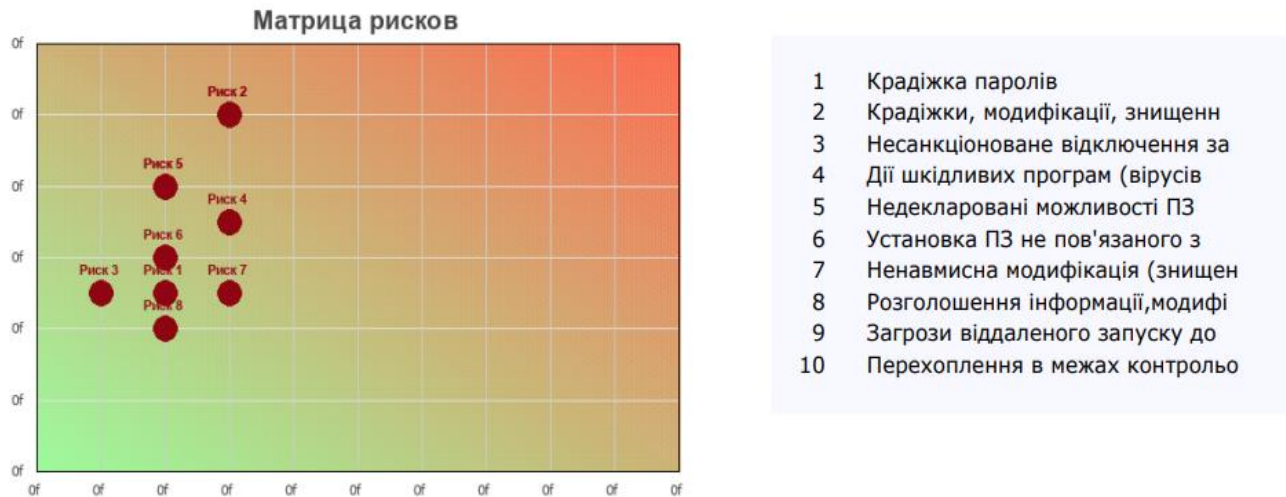

Рис. 3.15 Матриця ризиків

Щоб результати виконаної роботи були більш наочними, ми використаємо формули для порівняння та аналізу ризиків до та після впровадження системи захисту інформації.

$$\left(\frac{H}{x} \cdot 0.25 \right) + \left(\frac{C}{x} \cdot 0.5 \right) + \left(\frac{B}{x} \cdot 0.75 \right) + \left(\frac{K}{x} \right)$$

Де:

H – кількість ризиків низького рівня.

C – кількість ризиків середнього рівня

B – кількість ризиків високого рівня

K – кількість критичного низького рівня

x – загальна кількість ризиків.

Результатом є індекс від 0,25 до 1, де 0,25 представляє найнижчий можливий рівень ймовірності витоку інформації через відомі ризики та їх вплив на підприємство, а 1 представляє найвищий критичний рівень.

Перш ніж представити список рекомендованого програмного забезпечення, давайте розрахуємо цей індекс для підприємства.

$$\left(\frac{4}{10} \cdot 0.25 \right) + \left(\frac{4}{10} \cdot 0.5 \right) + \left(\frac{2}{10} \cdot 0.75 \right) + \left(\frac{0}{10} \right) = (0.4 \cdot 0.25) + (0.4 \cdot 0.5) + (0.2 \cdot 0.75) = 0.45$$

Після введення в роботу ПЗ захисту інформації.

$$\left(\frac{8}{10} \cdot 0.25\right) + \left(\frac{2}{10} \cdot 0.5\right) + \left(\frac{0}{10} \cdot 0.75\right) + \left(\frac{0}{10}\right) = (0.8 \cdot 0.25) + (0.2 \cdot 0.5) = 0.3$$

На основі результатів розрахунків після встановлення рекомендованого обладнання та програмного забезпечення, характеристики такі:

- Брандмауер UserGate Proxy & Firewall 6.5
- Постачальник шифрування ІТ CSK-1
- Засіб виявлення вторгнень ManageEngine EventLog Analyzer
- Антивірусне програмне забезпечення ESET Internet Security

Нам вдалося успішно знизити ймовірність втрати, витоку або несанкціонованого доступу до інформації з 0,45 до 0,3, що на 15 відсоткових пунктів, або 33%, менше, ніж початкове значення.

3.6 Висновок по третьому розділу

1. Було проаналізовано склад захищеної інформації в локальній комп'ютерній мережі та її потенційні канали витоку, а також оцінено серйозність цих загроз.

3. Було розглянуто та проаналізовано заходи програмного та апаратного захисту для запобігання несанкціонованому доступу.

4. Було розроблено рекомендований перелік програмного та апаратного забезпечення для захисту персональних даних у локальній мережі підприємства від витоку, шахрайського використання або втручання.

5. Після впровадження рекомендованого програмного та апаратного забезпечення було проаналізовано рівень безпеки локальної мережі.

ВИСНОВКИ

Під час підготовки до кваліфікаційного огляду було виконано такі завдання:

- Розглянуто процес обробки персональних даних у локальній комп'ютерній мережі.
- Проаналізовано методи захисту персональних даних у локальній комп'ютерній мережі від несанкціонованого доступу.
- Надано практичні рекомендації щодо використання програмних додатків для захисту під час обробки персональних даних у локальній комп'ютерній мережі.
- Надано практичні рекомендації щодо використання програмних додатків для захисту під час обробки персональних даних у локальній комп'ютерній мережі.

1. У першій частині кваліфікаційного огляду було досліджено питання захисту персональних даних у локальній мережі від несанкціонованого крадіжки, розголошення або втручання. Було проаналізовано методи несанкціонованого доступу до інформації та основні канали витоку під час обробки інформації. Було визначено типи шкідливих програм, які можуть бути використані для несанкціонованого доступу до інформації.

2. У другій частині було проаналізовано системи захисту інформації та їх заходи щодо запобігання несанкціонованому доступу. Було розглянуто методи ідентифікації та автентифікації, що використовуються для фізичного та програмного захисту даних у локальній мережі підприємства. У цій статті представлено програмні методи виявлення вторгнень у мережі інформаційних систем підприємства, а також функції реєстрації та аудиту, які допомагають реконструювати послідовність подій вторгнення, ідентифікувати порушників, оцінити ступінь пошкодження та відновити нормальну роботу.

3. У третій частині аналізується інформація підприємства та перераховується інформація, яка потребує захисту, а також загрози, які можуть

призвести до витоку або втрати даних. Крім того, оцінюються рівні ризику цих загроз.

На основі виявлених загроз у межах підприємства в цій статті розроблено рекомендований перелік програмних засобів для захисту персональних даних. Після впровадження цих рекомендацій у систему захисту в цій статті аналізується рівень захисту локальної мережі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Council of Europe Convention on Access to Official Documents, Tromso, 2009 // CETS № 205.
2. Charter of the United [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.un.org/en/documents/charter/.](http://www.un.org/en/documents/charter/)].
3. Sullivan, G. (2011). «The Bribery Act 2010 : Part One: an overview». Criminal Law Review. 2011 (2). ISSN 0011-135X. С. 46
5. Андреев В.І., Хорошко В.О., Чередниченко В.С., Шелест М.Є Основи кібербезпеки / За ред. проф. В.О. Хорошка. вид., доп. і перероб. — К. : Вид. ДУІКТ, 2009. — 292 с.
6. Максименко Ю.Є. Теоретико-правові засади забезпечення кібербезпеки України : дис.... канд. юрид. наук :12.00.01 / Ю.Є. Максименко. — К., 2007. — 186 с.
7. Марущак А.І. Кібербезпека як об'єкт дослідження правової науки / А.І. Марущак // Актуальні проблеми управління кібербезпекою держави : зб. матер. наук.- прак. конф., 17 березня 2010 року м. Київ. — К. : Наук. вид. відділ НА СБ України, 2010. — С. 36–41
8. Марущак А.І. Інформаційне право : Доступ до інформації : Навч. посіб. / А. І. Марущак. — К., 2007. — 280 с.
9. Марущак, А. І. Інформаційне право: регулювання інформаційної діяльності : Навчальний посібник. К. : Видавничий дім «Скіф», КНТ, 2008. — 344 с
10. Арістова, І.В. Державна інформаційна політика : організаційно-правові аспекти : Монографія / І.В. Арістова. — Х. : Вид-во ун-ту внутр. справ, 2000. — 368 с.
11. Hells U., Karras A., Scherer K.R. Multichannel communication of emotion: synthetic signal production // Facets of Emotion. Recent research / Ed. K.R.Scherer/ — Hillsdale, N.J. — 1988. — P. 162

12. Sullivan, G. (2011). «The Bribery Act 2010 : Part One: an overview». Criminal Law Review. 2011 (2). ISSN 0011-135X. С. 46
13. Charter of the United [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.un.org/en/documents/charter/>].
14. Шутов, Р. Глиняний фундамент кібербезпеки — [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/media_law/law/koli_sosud_napivporozhniy_scho_robiti_z_kontseptsieyu_informatsiynoi_bezpeki/.
15. Цимбалюк В.С. Сутність кібербезпеки в умовах входження України до глобальної кіберцивілізації / В. Цимбалюк // Науковий вісник академії ДПС України. — 2007. — № 4. — С. 174–178.
16. Цимбалюк В.С. Інформаційне право (основи теорії і практики) / В.С. Цимбалюк. Монографія. — К. : «Освіта України», 2010. — 388 с.
17. What is Authorization? [Електронний ресурс] // auth0 bu Oкта. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://auth0.com/intro-to-iam/what-is-authorization>.
18. API Reference [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://stripe.com/docs/api/errors>.
19. Krawczyk H. HMAC: Keyed-Hashing for Message Authentication [Електронний ресурс] / H. Krawczyk, M. Bellare // IBM. – 1997. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.rfc-editor.org/rfc/rfc2104>.
20. Лужецький В. А. ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ / В. А. Лужецький, А. Д. Кожухівський, О. П. Войтович. – Вінниця: ВНТУ, 2009. – 268 с.
21. Аліпов Ілля Миколайович. Методи захисту інформації при її передаванні : Автореф. дис... канд. техн. наук: 05.13.08 / Харківський держ. технічний ун-т радіоелектроніки. - Х., 1997. - 22с
22. Богуш Володимир Михайлович, Мухачов Владислав Андрійович. Криптографічні застосування елементарної теорії чисел : Навч. посібник / Державний ун-т інформаційно-комунікаційних технологій. - К. : ДУІКТ, 2006. – 126 с.

23. Ємець Володимир, Мельник Анатолій, Попович Роман. Сучасна криптографія: Основні поняття . - Л. : БаК, 2003. - 144с. : рис., табл. - (Захист інформації в комп'ютерних та телекомунікаційних мережах). - Бібліогр.: с. 128.

24. Hung-JenLiao. Intrusion detection system: A comprehensive review / Hung-JenLiao, Kuang-YuanTunga. // Journal of Network and Computer Applications. – 2013. – №36. – С. 16–24.

25. Snort IDS and IPS Toolkit [Електронний ресурс]. – 2007. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.amazon.com/Snort-Toolkit-Beales-SourceSecurity/dp/1597490997>.

26. Polymorphic Blending Attacks [Електронний ресурс]. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: https://www.usenix.org/legacy/event/sec06/tech/full_papers/fogla/fogla.pdf.

27. Анна Корченко, Методи ідентифікації аномальних станів для систем виявлення вторгнень. Монографія, Київ, ЦП «Компринт», 2019 – 361 с.

28. Економічний ризик : методи оцінки та управління : навч. посіб. / за ред. Т. А. Васильєвої. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. 208 с.

29. Traffic Inspector Next Generation [Електронний ресурс] // Smart-Soft. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.evraas.com/upload/iblock/ead/eadf098bb265b5bce1e4ebd0db73c51b.pdf>.

30. ДСТУ 4145-2002 Інформаційні технології. Криптографічний захист інформації. Цифровий підпис, що ґрунтується на еліптичних кривих. Формування та перевіряння [Електронний ресурс]. – 2002. – Режим доступу до ресурсу: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=68769.

31. ДСТУ 7624:2014 Інформаційні технології. Криптографічний захист інформації. Алгоритм симетричного блокового перетворення. Поправка [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=65314.

32. ДСТУ 7564:2014 Інформаційні технології. Криптографічний захист інформації. Функція гешування. З поправкою [Електронний ресурс]. – 2014. –

Режим доступу до ресурсу: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=66229.

33. Про затвердження вимог до алгоритмів, форматів та інтерфейсів, що реалізуються у засобах шифрування та надійних засобах електронного цифрового підпису [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2227-13#Text>.

ДОДАТКИ

Презентація до кваліфікаційної роботи магістра

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОБРОБКИ
КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ
НЕСАНКЦІОНОВАНОГО ДОСТУПУ ДО МЕРЕЖЕВИХ
КАНАЛІВ ПЕРЕДАЧІ ДАНИХ**

Спеціальність: 125 - Кібербезпека та захист інформації

Виконав: Максим МАКСИМЧУК

Керівник: д.т.н., професор Олександр ТУРОВСЬКИЙ

Київ - 2026

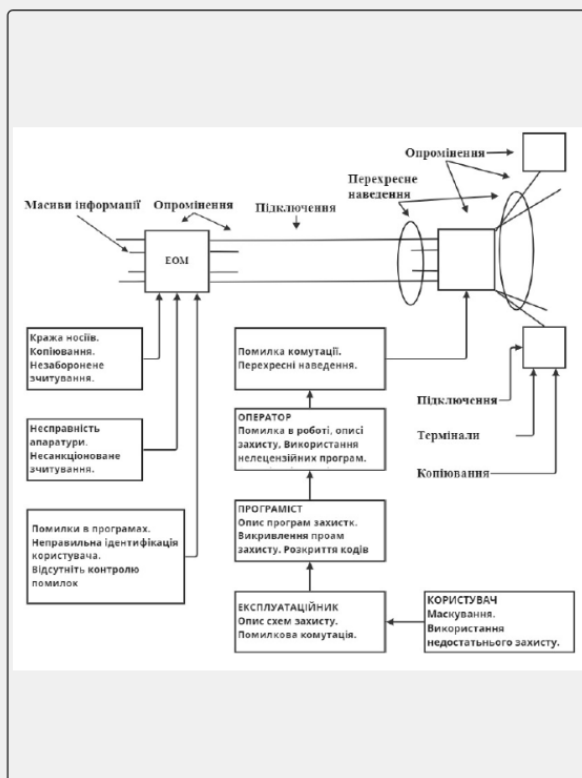
АКТУАЛЬНІСТЬ, МЕТА ТА ЗАВДАННЯ РОБОТИ

2

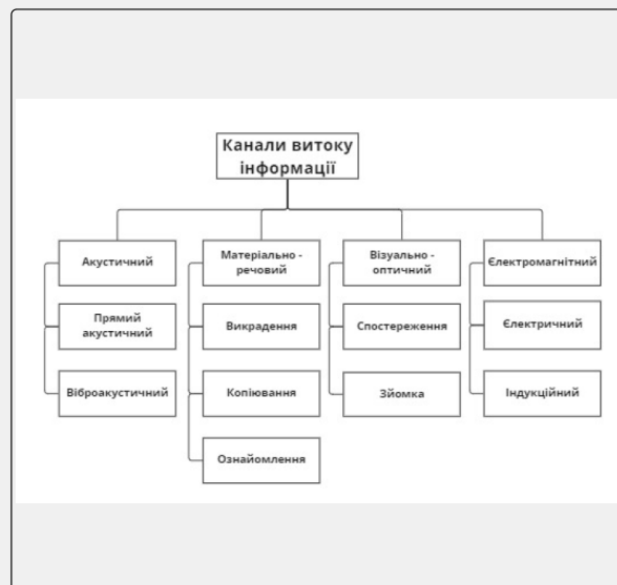
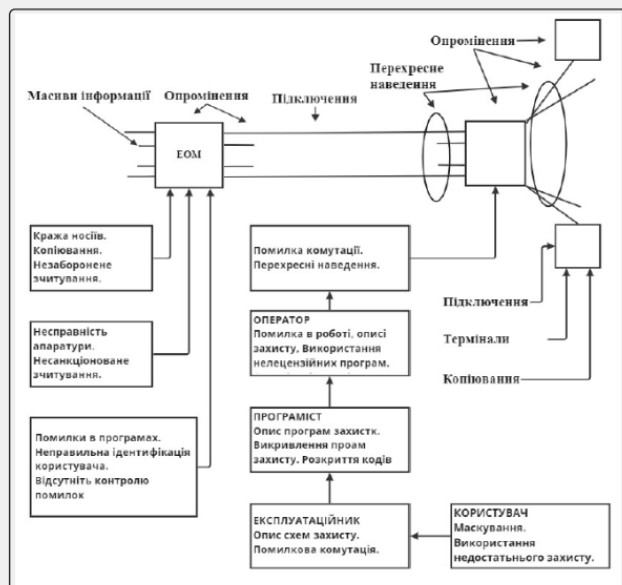
- Актуальність визначається необхідністю захисту конфіденційної інформації у локальних комп'ютерних мережах від витоку, спотворення та несанкціонованого доступу.
- Мета роботи - підвищення рівня захищеності локальної комп'ютерної мережі від несанкціонованого доступу до персональних даних шляхом застосування програмних засобів захисту.
- Основні завдання: аналіз процесу обробки конфіденційної інформації, дослідження каналів НСД, аналіз методів захисту та формування практичних рекомендацій щодо програмно-апаратного захисту.
- Об'єкт дослідження - процес обробки конфіденційної інформації в локальній комп'ютерній мережі комерційного підприємства. Предмет - захист конфіденційної інформації в ЛКМ.

- Розділ 1 присвячено персональним даним, локальним мережам, способам несанкціонованого доступу та каналам витоку інформації.
- Розділ 2 містить аналіз способів захисту інформації, організаційних і технічних заходів, сервісів ідентифікації, автентифікації, аудиту, криптографії та виявлення вторгнень.
- Розділ 3 формує практичні рекомендації для ТОВ «TOR»: аналіз інформаційних ресурсів, оцінювання ризиків, вибір програмно-апаратних засобів і повторна оцінка ризиків після впровадження.
- Підсумковим результатом є рекомендований комплекс програмного захисту для підвищення стійкості ЛКМ до НСД.

ПЕРСОНАЛЬНІ ДАНІ ТА ЛОКАЛЬНА КОМП'ЮТЕРНА МЕРЕЖА

- Персональні дані розглядаються як будь-яка інформація, що може прямо або опосередковано ідентифікувати фізичну особу.
- Локальна мережа забезпечує спільне використання серверів, робочих станцій, принтерів, сховищ та програмних ресурсів підприємства.
- Основними цілями захисту є конфіденційність, цілісність і доступність даних під час їх зберігання, обробки та передавання.

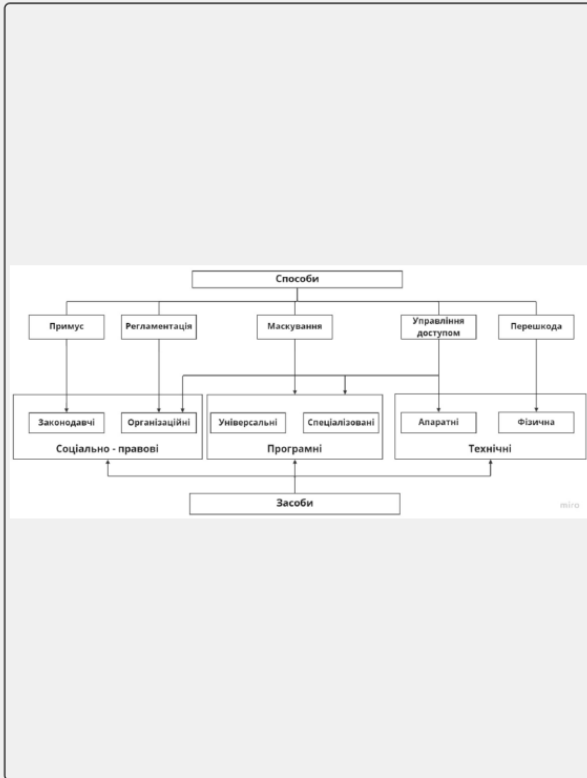

- Розглянуто прямий і непрямий доступ, перехоплення електромагнітних випромінювань, копіювання носіїв, використання помилок ПЗ та людського фактора.

ШКІДЛИВЕ ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ФАКТОР НСД

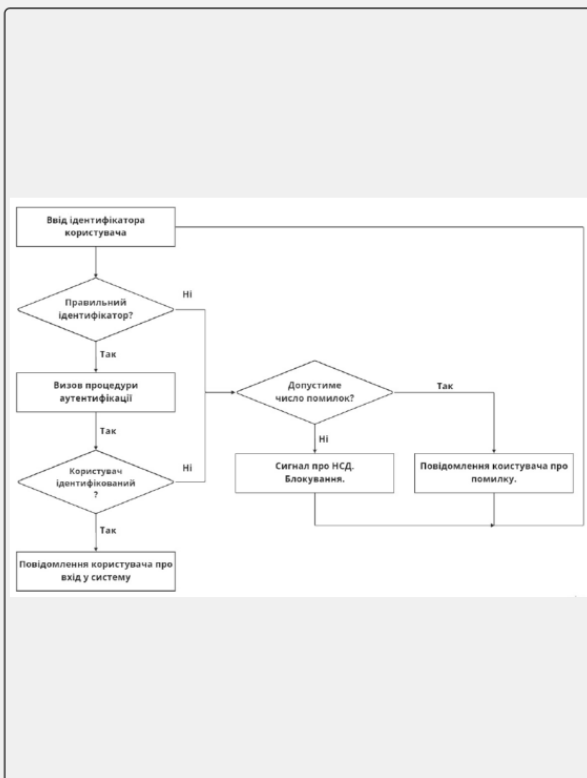

- До руйнівних програмних засобів віднесено файлові, завантажувальні, комбіновані, пакетні та мережеві віруси.
- Найбільш небезпечні наслідки: знищення або зміна даних, блокування доступу, приховане копіювання інформації та зниження працездатності мережі.
- Для локальної мережі критичними є своєчасне оновлення ПЗ, антивірусний контроль, журналювання подій та обмеження прав користувачів.

- Система захисту інформації поєднує організаційні, правові, програмні, апаратні та фізичні заходи.
- До базових способів належать примус, регламентація, маскування, управління доступом та перешкода.
- Для підприємства доцільним є комплексний підхід: політики безпеки, ідентифікація користувачів, криптографічний захист, контроль мережевого трафіку та аудит подій.

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА АВТЕНТИФІКАЦІЯ КОРИСТУВАЧІВ

- Автентифікація є першим етапом захисту ресурсів локальної мережі, оскільки вона підтверджує належність користувача до дозволених суб'єктів доступу.
- Ідентифікація може виконуватися за логіном, картою, смарт-токеном, біометричними параметрами або іншими унікальними ознаками.
- Після успішної автентифікації система визначає права користувача та обмежує доступ відповідно до політик безпеки.

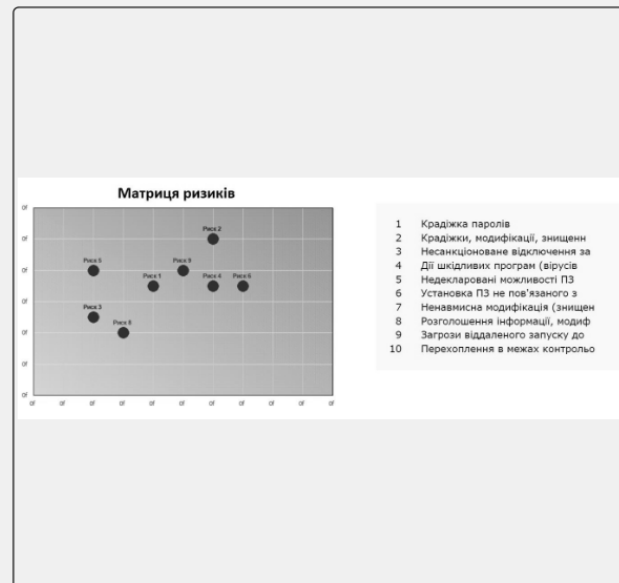
- Організаційні заходи обмежують доступ до приміщень, регламентують порядок роботи з носіями та визначають відповідальність персоналу.
- Організаційно-технічні заходи включають блокування корпусів, фільтрацію живлення, контроль обладнання та безпечне розміщення периферії.
- Програмні заходи охоплюють антивірусний захист, керування пристроями, криптографію, журналювання та виявлення вторгнень.

Фізичні методи	Поведінкові методи
• Зняття відбитків пальців • Сканування райдужної оболнки • Сканування сітківки ока • Геометрія кисті руки • Розпізнавання рис обличчя	• Аналіз підпису • Аналіз тембру голосу • Аналіз клавіатурного почерку

№ п/п	Найменування продукту	Кількість	Термін дії
1	Microsoft Windows 10 Professional	20	Бестроково
2	Microsoft Office 2016	20	1 рік
3	Microsoft Windows Server 2016 R2 EE	3	Бестроково
4	Правова база даних "LIGA-360"	2	1 рік
5	Інформаційна система АІ.МІХОFT	4	Підписка
6	ІС-Бухгалтерія 8	3	Бестрокова

- До захищених ресурсів віднесено комерційну таємницю, персональні дані співробітників, технічні параметри інформаційної інфраструктури, паролі, ключі та журнали аудиту.
- Локальна мережа підприємства містить серверне обладнання, автоматизовані робочі місця, комутаційне обладнання та структуровану кабельну систему.
- Модель обробки інформації є багатокористувацькою і потребує розподілу прав доступу та централізованого контролю безпеки.

№ п/п	Загроза	Оцінка ймовірності виникнення	Оцінка тяжкості наслідків	Рекомендації	Рівень ризику
1а	Крадіжка паролів	4а	7а	Інструкція користувача, облік паролів	28а
2а	Крадіжки, модифікації, знищення інформації	6а	10а	Налаштування систем захисту, політика безпеки	60а
3а	Несанкціоноване відключення засобів захисту	2а	3а	Налаштування засобів захисту	10а
4а	Дії шкідливих програм (вірусів)	6а	7а	Антивіруси ПЗ	42а
5а	Недекларовані можливості ПЗ	2а	8а	Сертифікація	16а
6а	Установка ПЗ не пов'язаного з виконаними обов'язками	7а	7а	Налаштування засобів захисту, Політика безпеки	49а
7а	Немаксимальна модифікація (знищення) інформації співробітників	2а	3а	Налаштування політики безпеки, Інструкція користувача	10а
8а	Розголошення інформації, модифікація, знищення співробітників	3а	4а	Налаштування політики безпеки, Інструкція користувача	12а
9а	Загрози віддаленого виконання програм	5а	8а	Мікромрежевий екран, Антивіруси ПЗ	40а
10а	Перехоплення в межах контрольованих зон	6а	10а	Засоби криптографічної захисту	60а

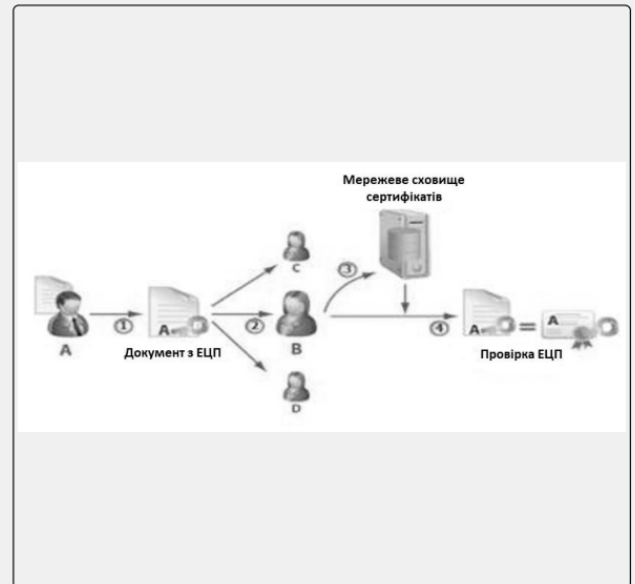
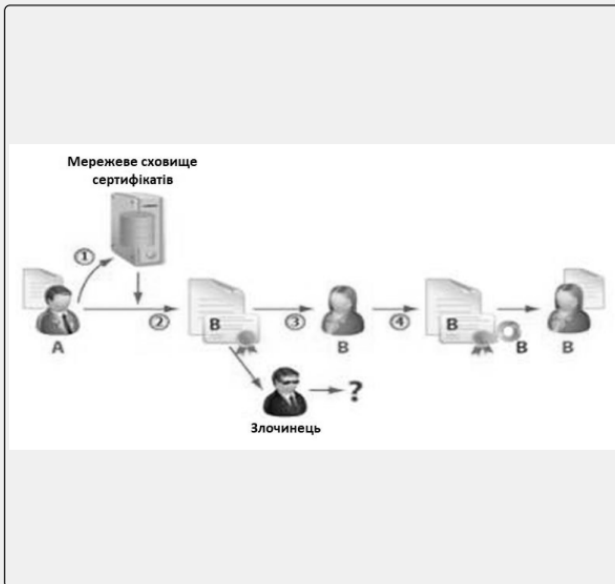
- Найбільш значущими ризиками визначено крадіжку, зміну або знищення інформації, шкідливе ПЗ, встановлення стороннього ПЗ, віддалене виконання програм і перехоплення в контрольованих зонах.

РЕКОМЕНДАЦІЇ: МІЖМЕРЕЖЕВИЙ ЕКРАН USERGATE PROXY & FIREWALL

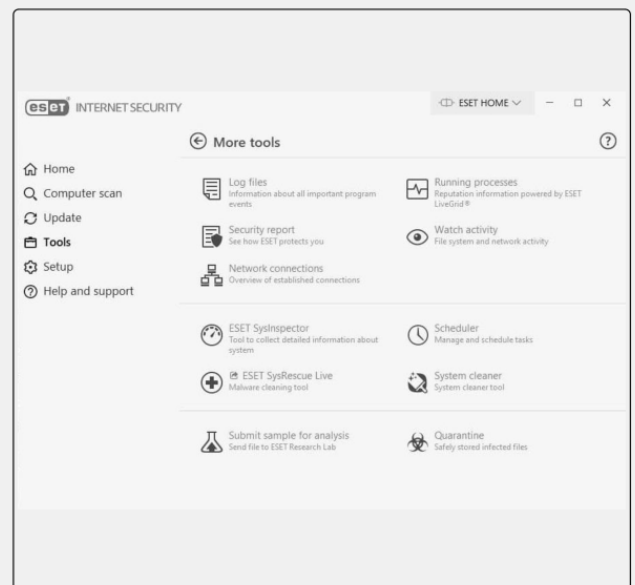
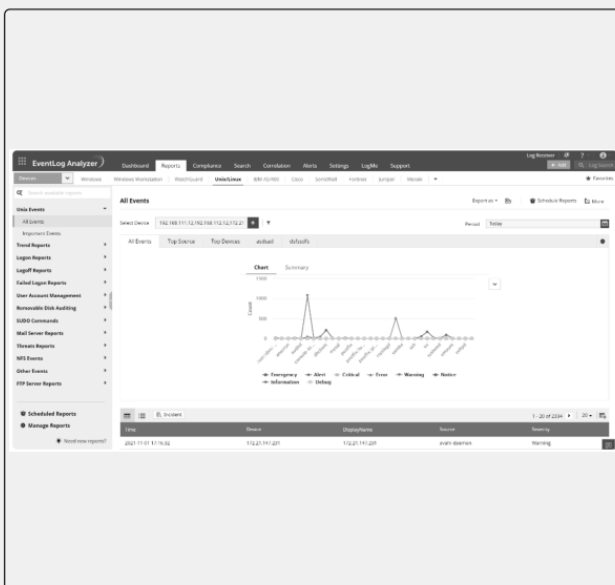
12

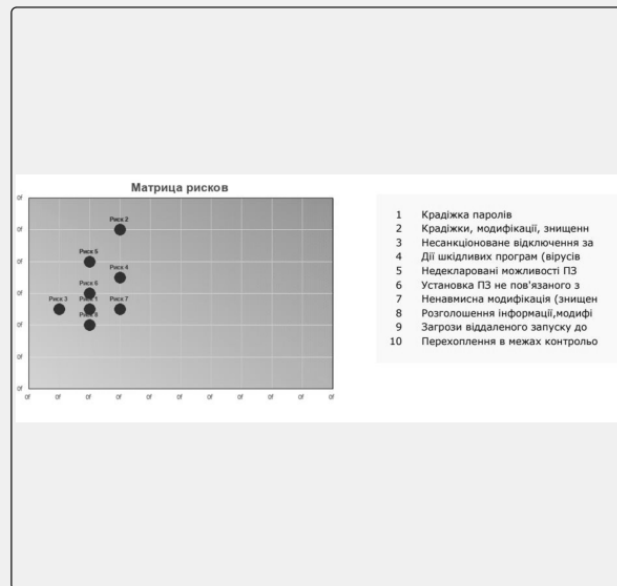
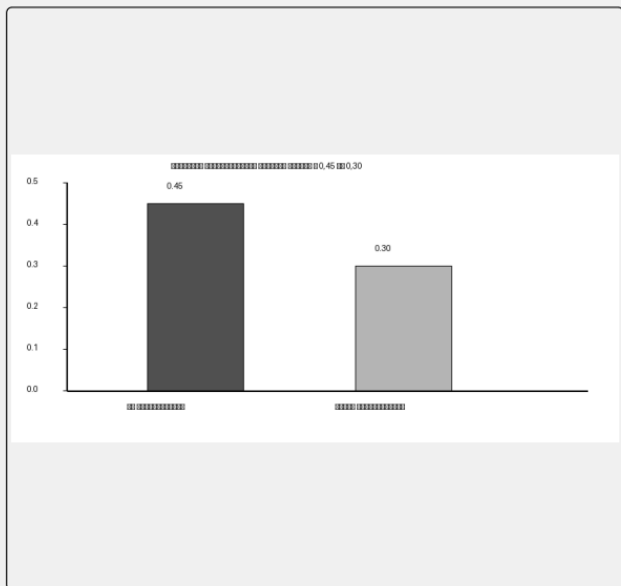
- Для захисту периметра мережі запропоновано UserGate Proxy & Firewall 6.5.
- Основні функції: фільтрація вхідного та вихідного трафіку, VPN-доступ, контроль правил доступу до Інтернету, обмеження швидкості та часу використання мережі.
- Впровадження брандмауера зменшує ризик зовнішніх атак, віддаленого виконання програм та неконтрольованого використання мережесурсів.

- Криптопровайдер ІТ ЦСК-1 забезпечує генерацію ключів, шифрування, хешування, електронний підпис, перевірку підпису та захист обміну документами.

- Рекомендовано ManageEngine EventLog Analyzer для аналізу журналів подій і ESET Internet Security для антивірусного, антишпигунського та мережевого захисту.

- Після впровадження UserGate, ІІТ ЦСК-1, ManageEngine EventLog Analyzer та ESET Internet Security інтегральний індекс ризику знижено з 0,45 до 0,30, тобто приблизно на 33%.

ВИСНОВКИ

- У роботі розглянуто процес обробки персональних даних у локальній комп'ютерній мережі та визначено основні канали несанкціонованого доступу.
- Проаналізовано методи захисту інформації: управління доступом, автентифікація, аудит, криптографія, виявлення вторгнень і антивірусний контроль.
- Для ТОВ «TOR» сформовано практичний комплекс захисту: UserGate Proxy & Firewall 6.5, ІІТ ЦСК-1, ManageEngine EventLog Analyzer та ESET Internet Security.
- Запропоновані заходи підвищують захищеність локальної мережі та знижують імовірність втрати, витоку або несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації.